

BjC

Biblioteca Județeană
Octavian Goga
Cluj

Calendarul aniversărilor, evenimentelor și manifestărilor culturale 2025

© Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj 2025
ISSN 2501-0492
ISSN-L 2501-0492

Selecție, elaborare și tehnoredactare: Ioan Tomoiagă
Elaborare fișe de evenimente și personalități:
Ghizela Cosma și Anca Docolin
Corectură: Adriana Zotea și Delia Vaida

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR, EVENIMENTELOR
ȘI MANIFESTĂRILOR CULTURALE
2025

PUBLICAȚIE ANUALĂ A BIBLIOTECII JUDEȚENE
„OCTAVIAN GOGA”,

Calendarul evenimentelor și manifestărilor culturale

devenită deja tradițională, adună în cuprinsul său datele remarcabile ale anului 2025

Datele incluse în calendar - aniversări, comemorări, evenimente istorice – au fost selectate pe baza materialelor de referință existente în colecțiile bibliotecii noastre. Obiectivul asumat al publicației de față îl constituie celebrarea unor personalități marcante ale literaturii, științei și artei românești și universale. De asemenea, au fost reținute în cuprinsul calendarului zilele naționale și internaționale importante, precum și evenimentele culturale organizate de biblioteca noastră în colaborare cu partenerii săi.

Decenii Internaționale proclamate de ONU:

2024-2033 – Deceniul Internațional al Științelor pentru Dezvoltare Durabilă

2021-2030 – Deceniul ONU pentru știința oceanelor pentru dezvoltare durabilă

2019-2028 Deceniul păcii „Nelson Mandela”

2021-2030 – Deceniul Internațional pentru îmbătrânire sănătoasă

2021-2030 – Al patrulea deceniu internațional pentru eradicarea colonialismului

2019-2028 – Deceniul ONU al agriculturii familiale

2018-2027 – Al treilea deceniu internațional pentru eradicarea sărăciei

Aniversări naționale și internaționale 2025

Sărbătorirea a 50 de ani de la traseul european de mers pe jos E6

Anul Centenar al Patriarhiei Române

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IANUARIE

Iuliu HOSSU

(140 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 30 ianuarie 1885, Milașu Mare, județul Bistrița Năsăud – d. 28 mai 1970, București. Episcop greco-catolic, cardinal in pectore. Beatificat în anul 2019, este sărbătorit în Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică pe data de 2 iunie.

A urmat studiile primare în comuna natală, iar studiile gimnaziale la Reghin, Târgu Mureș și, apoi, la Gimnaziul Superior Greco-Catolic din Blaj, unde a promovat bacalaureatul în anul 1904. Și-a început studiile teologice, fiind trimis la Colegiul *De Propaganda Fide* din Roma. A obținut titlurile de doctor în filosofie (1906) și doctor în teologie (1910). A fost hirotonit la Roma ca preot celib, în anul 1910.

Între anii 1910-1913, a ocupat diferite funcții (protocolist, arhivar, bibliotecar, director de cancelarie) la Eparhia Lugojului, iar în 1913 a fost numit profesor la Academia de Teologie Română Unită din Lugoj. În perioada Primului Război Mondial, a fost trimis pe front ca preot militar, iar în 1917 a fost numit, prin decret imperial, episcop de Gherla.

A participat la Adunarea Națională de la Alba Iulia ca delegat al Episcopiei Greco-Catolice Gherla, a fost ales vicepreședinte și a citit în fața celor 100.000 de participanți *Declarația de Unire a Transilvaniei cu România*, pe care a și prezentat-o Regelui Ferdinand și Guvernului român. Între 1920 și 1926, a avut o intensă activitate religioasă și culturală. Ca senator de drept, a participat la toate dezbaterile care priveau problemele bisericii. În cadrul unei adunări la care au participat circa 30.000 de persoane, ținută în Piața Centrală a Clujului în 1932, s-a pronunțat împotriva revizuirii frontierelor de stat. A fost decorat, în 1935, cu Ordinul „Ferdinand I” în grad de Mare Cruce. În anul 1945, a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Între anii 1940-1944, opunându-se refugiuului, a devenit conducătorul spiritual al românilor din Ardealul de Nord. Refuzând trecerea la Biserica Ortodoxă, la 28 octombrie 1948, a fost arestat și dus la Dragoslavele, Mănăstirea Căldărușani și, între anii 1950-1955, la Penitenciarul Sighet. După eliberare, a trăit izolat până la sfârșitul vieții sale la Mănăstirea Căldărușani.

La 28 aprilie 1969, a fost promovat *cardinal in pectore* de către Papa Paul al VI-lea, devenind astfel primul cardinal provenit dintr-o biserică românească. În anul 2019, Papa Francisc a autorizat *Congregația pentru Cauzele Sfinților* să promulge decretul de recunoaștere a martiriului episcopilor greco-catolici români. Slujba beatificării a fost oficiată de Papa Francisc în data de 2 iunie 2019, pe Câmpia Libertății din Blaj.

Referințe/aprecieri critice:

Cardinalul Lucian Mureșan: *Leția vrednicului nostru înaintaș este grăitoare astăzi. Ceea ce a făcut pentru „scumpa sa Biserică”, așa cum el însuși o numea, pentru toți cei aflați în dificultate, îndeosebi pentru evreei din România, acțiunile sale de ocrotire a semenilor săi, în ciuda oricăror riscuri și pericole, ni-l prezintă astăzi ca un model de om liber, curajos și generos până la sacrificiul suprem.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IANUARIE 130 de ani de la unificarea Mănășturului cu Clujul (1 ianuarie 1895)

La 9 noiembrie 1882, Consiliul local al Clujului a acceptat propunerea lui Haller Károly de unificare a Mănășturului cu orașul și, din 22 noiembrie, au început demersurile în acest sens. Dar, finalizarea procesului de unificare a fost întârziată în primul rând din cauza opoziției comitatului, pentru care Mănășturul era o mică comunitate ușor de administrat și un bun plătitor de impozite. Nici biserica romano-catolică nu a susținut unificarea, temându-se pe de-o parte de periclitarea intereselor sale financiare, în calitate de mare proprietar de pământ în zonă, pe de altă parte considerând că arondarea ar fi dus la împovărarea comunității prin taxe noi și mai mari. De asemenea, la acea vreme, doar Clujul își exprimase dorința de unificare, nu și comunitatea mănăștureană.

Însă ideea alipirii Mănășturului la Cluj nu a fost abandonată și a fost repusă pe tapet peste câțiva ani când, după îndeplinirea demersurilor procedurale, Mănășturul a fost arondat orașului Cluj. Actul a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1895.

Conform recensământului din 1890, Mănășturul avea 3.099 locuitori (majoritatea români și maghiari, dar și evrei, câțiva germani și slovaci, până în 1894 numărul lor crescând la 3.599); 581 de locuințe, ceea ce însemna în medie 5 persoane pe locuință; terenuri de 5.556 holde, din care, unele acoperite cu păduri.

Ultima zi a anului 1894 a fost transformată într-o mică sărbătoare de vechea administrație a Mănășturului, care s-a întrunit într-o ultimă ședință festivă, la încheierea căreia, satul Mănăștur și-a încetat existența de sine stătătoare. Diversele probleme ale comunității au trecut în gestiunea departamentelor administrației orașului. Arondarea Mănășturului ridică în fața autorităților clujene multiple probleme care trebuiau rezolvate pentru a transforma această comunitate sătească într-o componentă a orașului modern: cadastru, registre de stare civilă, calcularea de noi taxe și impozite pentru locuitori, întocmirea listei de alegători și organizarea unei noi circumscripții electorale, numirea unui medic de circă care să gestioneze diverse aspecte de sănătate publică în această zonă, introducerea alimentării cu apă, curățenia publică, iluminatul, înființarea de școli, organizarea unei piețe etc.

La 1 ianuarie 1895, corpul administrativ și funcționarii vechiului sat Mănăștur au venit la Cluj, fiind primiți de vicecomite, în fața căruia au anunțat încetarea existenței micii comunități Mănăștur și integrarea sa în orașul Cluj. După aceasta, mica delegație a fost primită de primarul Albach Géza, de membrii Consiliului local și de cei mai importanți funcționari ai administrației locale. Aceasta aducea salutul comunității mănășturene, afirmând dorința ei de a se integra orașului. Prin unificare, Mănășturul a devenit un nou cartier al orașului Cluj.

Bibliografie:

1. N.B., *Monostor*, în „Kolozsvár”, nr. 239/1894, p. 1.
2. *Kolozs-Monostor cstolása*, în „Kolozsvár”, nr.1/ 1895, p. 2.
3. Török Sándor, *Kolozs-monostor egyesítése Kolozsvárral*, în „Ellenzék”, nr. 63/1892, p. 2.

IANUARIE

15 ani de la lansarea Programului *Ora Poveștilor* în cadrul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj (01.2010)

30 de ani de la înființarea, în cadrul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj, a punctului de servicii de bibliotecă pe strada Mihail Kogălniceanu nr.7 (1995)

35 de ani de la apariția primului număr al Revistei *Lectura* a Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj (1990)

70 de ani de la înființarea *Secției Bibliografice și Metodice* în cadrul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj (1955)

1 ianuarie

70 de ani de la nașterea lui **Ioan-Aurel POP**, istoric, profesor universitar clujean. Rector al Universității *Babeș-Bolyai* din Cluj-Napoca (2012-) și președinte al Academiei Române (2018-prezent) (01.01.1955)

95 de ani de la nașterea dirijorului și muzicologului român de origine germană **Erich BERGEL** (01.01.1930 - 03.05.1998)

150 de ani de la deschiderea la Cluj a **Expoziției lui Carol Popp de Szathmáry**, în casa Adler, în beneficiul *Societății de Binefacere a Femeilor Clujene*. (01.01.1875)

2 ianuarie

105 de ani de la nașterea biochimistului și scriitorului de science fiction american de origine rusă **Isaac ASIMOV** (02.01.1920 – 06.04.1992)

3 ianuarie

75 de ani de la moartea istoricului și profesorului universitar clujean **Ioan MOGA** (04.02.1902 – 03.01.1950)

150 de ani de la moartea editorului și enciclopedistului francez **Pierre Athanase LAROUSSE** (23.10.1817 - 03.01.1875)

4 ianuarie

65 de ani de la moartea scriitorului francez **Albert CAMUS** (07.11.1913 – 04.01.1960). Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1957)

6 ianuarie

265 de ani de la nașterea scriitorului, filosofului și istoricului român **Ioan Budai-Deleanu**, autorul operei „*Țiganiada*” (06.01.1760 – 24.08.1820)

9 ianuarie

70 de ani de la nașterea lui **Ion MUREȘAN**, poet, publicist și editor clujean (09.01.1955)

125 de ani de la nașterea scriitoarei și traducătoarei românce de origine franceză **Henriette Yvonne STAHL** (09.01.1900 - 25/26.05.1984)

13 ianuarie

415 ani de la descoperirea de către **Galileo Galilei** a celui de-al patrulea satelit al planetei Jupiter (13.01.1610)

15 ianuarie

Ziua Culturii Naționale

175 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și gazetarului **Mihai EMINESCU** (15.01.1850 – 15.06.1889)

Vasile POP, pictor clujean - 90 de ani (15.01.1935)

135 de ani de la nașterea pianistei **Ana VOILEANU-NICOARĂ**, considerată prima mare-interpretă româncă a lucrărilor lui Bach (15/27.01.1890 – 15.09.1976)

17 ianuarie

205 de ani de la nașterea scriitoarei engleze **Anne BRÖNTE** (17.01.1820 – 19.12.1849)

20 ianuarie

105 ani de la nașterea regizorului italian de film **Frederico FELLINI** (20.01.1920 – 31.10.1993)

21 ianuarie

125 de ani de la nașterea istoricului **Victor PAPACOSTEA** (21.01.1900 – 20.06.1962)

140 de ani de la nașterea geografului și profesorului universitar clujean **George VÂLSAN** (21.01.1885 – 06.08.1935)

75 de ani de la moartea romancierului și eseistului englez **George ORWELL** (pseudonimul literar al lui Eric Arthur Blair) (25.06.1903 - 21.01.1950)

23 ianuarie

105 ani de la nașterea poetului și publicistului clujean **LÉTAY Lajos** (23.01.1920 – 01.10.2007)

24 ianuarie

Ziua Unirii Principatelor Române - 166 de ani de la Unirea Principatelor Române sub domnia lui Alexandru Ioan CUZA (24.01.1859)

60 de ani de la moartea omului politic britanic sir **Winston CHURCHILL**. Premiul *Nobel* pentru Literatură – 1953 (30.11.1874 - 24.01.1965)

105 ani de la moartea sculptorului și pictorului italian **Amedeo MODIGLIANI** (12.07.1884 – 24.01.1920)

125 de ani de la moartea lui **ALBACH Géza**, primar al Clujului între 1886 și 1898 (31.03.1829 – 24.01.1900)

27 ianuarie

Ziua Internațională de Comemorare a victimelor Holocaustului

140 de ani de la nașterea compozitorului american **Jerome David KERN**, părintele muzicalului modern (27.01.1885 - 11.11.1945)

205 de ani de la nașterea filosofului german **Friedrich Wilhelm Joseph von SCHELLING** (27.01.1775 - 20.08.1854)

165 de ani de la moartea matematicianului clujean de origine maghiară **BOLYAI János** (15.12.1802 - 27.01.1860)

28 ianuarie

Ziua Europeană a Protecției Datelor Personale

145 de ani de la nașterea pictorului român **Camil RESSU** (28.01.1880 – 01.04.1962)

75 de ani de la moartea filologului și lingvistului clujean **Constantin LACEA**. Fondator al Muzeului Limbii Române din Cluj (azi Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”) (01.06.1875 – 28.01.1950)

29 ianuarie

130 de ani de la nașterea filosofului și profesorului universitar clujean **Dumitru D. ROȘCA** (29.01.1895 – 25.08.1980)

165 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului rus **Anton Pavlovici CEHOV** (29.01.1860 – 15.07.1904)

30 ianuarie

Ziua Internațională a Nonviolenței în Școală

140 de ani de la nașterea episcopului greco-catolic al Episcopiei de Cluj – Gherla, cardinal **Iuliu HOSSU**. Membru de onoare al Academiei Române din 1945 (30.01.1885 – 28.05.1970)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII FEBRUARIE

Ioan GLODARIU
(85 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 1 februarie 1940, Sibiu – d. 24.01.2017, Cluj-Napoca. Istoric, arheolog și profesor universitar clujean.

A urmat cursurile Liceului „Gh. Lazăr” din Sibiu și ale Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (1962) cu specializarea *Istorie universală veche și arheologie*. A fost cadru didactic la catedra de *Istoria României* din cadrul Universității clujene. Din 1966, a devenit cercetător la Institutul de Istorie și Arheologie, pe care l-a condus între anii 1990-1992. Din 1992, a revenit la Universitatea „Babeș-Bolyai” ca profesor, iar din 1995, a fost și director al Institutului de Preistorie și Protoistorie din cadrul aceleiași universități.

Începând cu anul 1958, a participat la cercetările arheologice din Munții Orăștiei, iar în 1984, a devenit șeful șantierului arheologic din Sarmizegetusa Regia. A făcut parte din colectivele de cercetare ale șantierelor arheologice din Grădiștea Muncelului, Dezmir, Ocna Sibiului, Oncești, Căpâlna, Sărățel, Cucuiș, Lupu, fiind responsabil științific al șantierelor de la Dedrad, Bemadea, Culciu Mare, Sibiu-Gușterița, Arpașu de Sus, Slimnic, Comana de Jos, Șercaia, Racoș, Șura Mică, Cetea, Vârful lui Pătru, Porțile de fier ale Transilvaniei.

A obținut titlul de doctor în istorie cu teza *Importuri elenistice și romane în Dacia (sec. II î.e.n. – sec. I e.n.)* în 1973, sub conducerea academicianului C. Daicoviciu, lucrare pentru care a primit prestigiosul premiu „Vasile Pârvan” al Academiei Române (1974). A fost membru al Comisiei Naționale de Arheologie (din 1978), iar în perioada anilor 1995-1999, a deținut funcția de vicepreședinte al acesteia. Din 1992 până în 1997, a fost membru al Comisiei Monumentelor Istorice, iar între anii 1991-1999, a fost președinte al Comisiei Zonale Transilvania a Monumentelor Istorice. De asemenea, din 1973, a fost membru al Asociației Internaționale de Epigrafie Greacă și Latină și membru în Comitetul Permanent al Uniunii Internaționale de Științe Preistorice și Protoistorice din 1994.

Opera (selectiv): *Relații comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, (1974), *Așezarea dacică de la Arpașu de Sus, București* (1976), *Dacian Trade with the Hellenistic and Roman World* (1976), *Civilizația fierului la daci* (1979) (în colab.), *Comana de Jos. Așezările de epocă dacică și prefeudală* (1980) (în colab.), *Arhitectura dacilor. Civilă și militară* (1983), *Cetăți și așezări dacice în Munții Orăștiei* (1988) (în colab.), *Cetatea dacică de la Căpâlna* (1989) (în colab.), *Sarmizegetusa Regia Capitala Daciei preromane* (1996) (în colab.).

Referințe/aprecieri critice:

Octavian Munteanu: *Profesorul plămădea relații de coeziune absolut unice. Grija lui pentru discipol devenea cu atât mai pronunțată, cu cât se avansa în sfera cercetării propriu-zise [...]. Rigoarea demersului științific și a argumentului, a textului redactat și a mesajului transmis, de rând cu cerințele înaintate față de corectitudinea polemicilor științifice și a relațiilor umane, erau definitorii.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII FEBRUARIE

460 de ani de la finalizarea primului proces documentat de vrăjitoare (7 februarie 1565)

În secolele XVI și XVII, în întreaga Europă a bântuit mania vânătorii de vrăjitoare, dar în estul continentului fenomenul a generat mai puține victime și a fost declanșat mai târziu, prelungindu-se însă până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea. La Cluj au fost documentate 88 de procese din care 20 s-au finalizat cu condamnări la moarte (18 prin ardere pe rug, 2 prin înecare în Someș). Când acuzația nu putea fi dovedită, se aplicau pedepse ca: biciuirea, însemnarea pe frunte cu fier înroșit, gonirea din comunitate.

Tortura era esența întregii proceduri pentru obținerea unei mărturisiri în procesele de vrăjitorie, însă la Cluj nu a fost folosită pe scară largă și nu s-au utilizat nici tehnici la fel de sofisticate și crude ca în alte părți. Se practica în timpul interogatoriului sau pentru înăsprirea sentinței, cel mai des, picurarea de smoală fierbinte pe spatele dezgolit al celui torturat.

Majoritatea persoanelor învinuite au fost femei și, mai ales în secolul al XVI-lea și prima jumătate a secolului al XVII-lea, moașe sau „vindecătoare”. Erau apoi cerșetoare și străine venite la Cluj, bănuite că și-au părăsit localitățile de baștină din cauza unor suspiciuni de vrăjitorie. Majoritatea învinuirilor de vrăjitorie aveau în fundal conflicte sociale, concurența dintre moașe sau dintre „vindecători”, neînțelegeri între vecini sau în familie, ura față de cerșetori sau străinii stabiliți în oraș. Acuze de vrăjitorie se nășteau legate, în principal, de îmbolnăvirea oamenilor sau animalelor, care era pusă pe seama supranaturalului, rezultat al unor răzbunări ale dușmanilor. Urticarii, tumori, probleme gastro-intestinale, secarea laptelui vacilor, toate puteau fi interpretate ca rezultat al unor fapte de vrăjitorie.

Primul proces de la Cluj, documentat până în prezent, a fost cel al lui Kőmíves Prisca, prima vrăjitoare despre care se știe că a fost arsă pe rug aici, în 1565. Nu se cunoaște starea sa civilă, dar este foarte posibil să fi fost de etnie maghiară. Se mai știe că era moașă. O parte a mărturiilor adunate o prezentau pe Kőmíves Prisca ca pe o femeie care își făcea treaba bine și era respectată, altele formulau acuze de vrăjitorie legate de practica meseriei și, probabil, unele insuccese. A fost, desigur, interogată și torturată. La interogatoriu, ea a denunțat alte vrăjitoare. Cel care a interogat-o a fost Péter Gruz, înverșunatul procuror particular al primelor procese clujene, unul dintre activiștii care lucrau cu tenacitate pentru a găsi și condamna vrăjitoare. El a fost cel care a forțat-o pe Prisca să dea numele altor vrăjitoare din oraș, apoi a inițiat un proces împotriva a două dintre vrăjitoarele menționate de Prisca, deși nu avea nicio plângere personală împotriva lor. Prisca a fost condamnată la moarte și arsă pe rug într-o zi de februarie.

Bibliografie:

1. Komáromi Andor, *A kolozsvári boszorkányperekről*, „Erdélyi Múzeum”, vol. XVIII, (IV), 1901, p.185-201.
2. Kiss András, Pakó László, Tóth G. Péter, *Kolozsvári boszorkányperek 1564-1743*, Budapest, Ballassi kiadó, 2014, p. 50-55.
3. Pakó László, Tóth G. Péter, Gál László (red.), *Boszorkányüldözés Kolozsváron: 18 személy biztosan máglyán végezte*, 5 mar. 2015 la <https://eletmod.transindex.ro/?cikk=24986>, accesat la 23 ian. 2024
4. Kiss András, *Kőmíves Prisca boszorkánypere 1565-ből*, în „Korunk”, mai 2005, la <https://epa.oszk.hu/00400/00458/00101/2005honap5cikk974.htm>, 26 ian. 2024.

FEBRUARIE

1 februarie

Serbările inaugurale ale **Universității Daciei Superioare** din Cluj-Napoca (azi Universitatea *Babeș-Bolyai*), desfășurate în prezența regelui Ferdinand I (01 – 03.02.1920)

105 ani de la fondarea **Institutului de Istorie Națională** din Cluj-Napoca (01.02.1920)

85 de ani de la nașterea istoricului, arheologului și profesorului universitar clujean **Ioan GLODARIU** (01.02.1940-24.01.2017)

80 de ani de la moartea criticului și istoricului olandez **Johan HUIZINGA** (07.12.1872 – 01.02.1945)

3 februarie

155 de ani de la nașterea poetei și romancierei italiene **Ada NEGRI** (03.02.1870 – 11.01.1945)

5 februarie

75 de ani de la inaugurarea oficială a **Teatrului de Păpuși din Cluj** (azi Teatrul de Păpuși *Puck*) (05.02.1950)

105 ani de la nașterea traducătoarei și prozatoarei **Irina ELIADE** (05.02.1920 – 24.09.1998)

7 februarie

130 de ani de la adoptarea deciziei privind elaborarea și publicarea „**Enciclopediei române**” de către comitetul de conducere al Asociației ASTRA (07.02.1895)

140 de ani de la nașterea romancierului american **Sinclair LEWIS**, laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1930) (07.02.1885 – 10.01.1951)

10 februarie

270 de ani de la moartea moralistului și filosofului francez **MONTESQUIEU** (pe numele său real - Charles-Louis de Secondat) (18.01.1689 – 10.02.1755)

12 februarie

90 de ani de la moartea memorialistului **Francisc HOSSU-LONGIN** (02.10.1847 – 12.02.1935)

13 februarie

Ziua Mondială a Radioului

145 de ani de la nașterea sociologului, filosofului și esteticianului **Dimitrie GUSTI**, președinte al Academiei Române în anii 1944 – 1946 (13.02.1880 – 30.10.1955)

90 de ani de la moartea filologului și bibliografului **Ion BIANU**. Creator al școlii naționale de biblioteconomie și bibliografie. Director al Bibliotecii Academiei Române (1884-1935). Președinte al Academiei Române (1929-1930) (08.09.1856 – 13.02.1935)

14 februarie

90 de ani de la nașterea poetului basarabean **Grigore VIERU**, membru corespondent al Academiei Române – 1993 (14.02.1935 – 18.01.2009)

15 februarie

175 de ani de la nașterea pictorului român **Ion ANDREESCU** (15.02.1850 – 22.10.1882)

185 de ani de la nașterea avocatului, filosofului, criticului literar, esteticianului și omului politic **Titu MAIORESCU**, membru fondator al Academiei Române – 1867 (15.02.1840 – 18.06.1917)

18 februarie

Ilie RAD, critic, istoric literar, jurnalist și profesor universitar clujean – 70 de ani (18.02.1955)

140 de ani de la nașterea istoricului și arheologului clujean **Emil PANAITESCU** (18.02.1885 – 28.02.1958)

19 februarie

Ziua Națională „Constantin Brâncuși”

20 februarie

Ziua Mondială a Echității Sociale

21 februarie

Ziua Internațională a Limbii Materne

160 de ani de la nașterea ziaristului, prozatorului și traducătorului **Anton BACALBAȘA** (21.02.1865 – 01.10.1899)

220 ani de la nașterea clericului, pedagogului, lingvistului, istoricului și revoluționarului pașoptist **Timotei CIPARIU**. Membru fondator al Academiei Române – 1867. Președinte al *Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român* – ASTRA (21.02.1805 – 03.09.1887)

23 februarie

70 de ani de la moartea scriitorului francez **Paul CLAUDEL** (06.08.1868 – 23.02.1955)

80 de ani de la moartea scriitorului rus **Alexei Nicolaevici TOLSTOI** (10.01.1883 – 23.02.1945)

170 de ani de la moartea matematicianului și astronomului german **Karl Friedrich GAUSS** (30.04.1777 – 23.02.1855)

24 februarie

85 de ani de la nașterea poetului, eseistului și traducătorului clujean **Virgil BULAT**, membru al *Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj* și director al Editurii *Dacia* între anii 1995-1997 (24.02.1940 – 20.10.2010)

25 februarie

100 de ani de la înființarea **Patriarhiei Române** (25.02.1925)

26 februarie

85 de ani de la nașterea prozatorului și publicistului clujean **Valer CHIOREANU**, membru al *Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj* (26.02.1940 – 30.01.2014)

125 de ani de la nașterea regizorului american de origine română **Jean NEGULESCO** (26.02.1900 - 18.07.1993)

130 de ani de la nașterea muzicologului și violonistului clujean **LAKATOS István** (26.02.1895 – 22.09.1989)

27 februarie

85 de ani de la moartea pictorului **Nicolae TONITZA** (13.04.1886 – 27.02.1940)

105 ani de la moartea istoricului român **A.D. XENOPOL**, membru al Academiei Române, fost profesor al lui Nicolae IORGA (23.03.1847 – 27.02.1920)

35 de ani de la moartea marelui filolog român **Alexandru ROSETTI**, membru al Academiei Române (20.10.1895 – 27.02.1990)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII MARTIE

Teodor MIHALI

(170 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 15 martie 1855, Prislop, comitatul Solnoc-Dăbâca, azi județul Maramureș – d. 17 ianuarie 1934, Cluj, jud. Cluj. Avocat memorandist, om politic.

A urmat cursurile liceale la Baia Mare și la Gimnaziul Superior Romano-Catolic din Cluj, după care s-a înscris la Facultatea de Drept a Universității „Francisc Iosif” din Cluj. A obținut doctoratul în drept în anul 1883.

A început să profeseze ca avocat la Dej, fiind fondator al Despărțământului Dej al ASTREI și al Casinei Române din Dej (1891), precum și al Institutului de Credit și Economii din Dej (1890).

Membru al Partidului Național Român (P.N.R.) din 1880 și al Comitetului Central al acestuia din 7 octombrie 1890, a devenit, în anul 1905 vicepreședinte, apoi, în anul 1919, președinte al acestui partid, după moartea lui Gheorghe Pop de Băsești. Judecat și condamnat la închisoare în procesul Memorandumului (1894), a susținut intrarea în politica activă a P.N.R. În același an, a fost ales deputat al cercului Ileanda-Mare pe care l-a reprezentat până în 1918 în Parlamentul de la Budapesta.

Președinte al Clubului Parlamentar din monarhia Austro-Ungară (1905-1918), a participat la elaborarea Declarației de la Oradea din 12 octombrie 1918, document care a proclamat dreptul românilor din Austro-Ungaria la autodeterminare. A fost vicepreședinte al Marii Adunări Naționale de la 1 Decembrie 1918 și vicepreședinte al Marelui Sfat Național Român. Ulterior, a devenit membru al Partidului Poporului, apoi al Partidului Național Liberal; a fost ales deputat la alegerile din 1920 și 1931 și a deținut și funcția de vicepreședinte al Senatului României.

A fost prefect al județului Solnoc-Dăbâca (1919) și primar al Clujului în anul 1926 și în anii 1927- 1931. În perioada mandatului său de primar a început construirea podului peste Someș (cel din Piața Mihai Viteazul), care a fost finalizat în anul 1932. De asemenea, s-a realizat încă un pod pietonal între străzile Garibaldi și Uzinei Electrice, funcțional până în anul 1960. Cele mai mari lucrări de investiții au fost demarate în domeniul edilitar și au vizat uzina de apă, stația de pompare și alimentare cu apă a orașului, asfaltări și pietruiri de străzi, rețele de canalizare, extinderea și modernizarea abatorului comunal.

A fost vicepreședinte al Societății Române de Lectură „Iulia” și președinte al Uniunii Avocaților din România. A fost decorat de regele Carol al II-lea cu Ordinul „Ferdinand I” în grad de Mare Cruce la 14 mai 1930.

Referințe/aprecieri critice:

Septimiu Moga: *A avut șansa să lucreze la edificarea României Mari, a fost ultimul memorandist în viață. Statura sa impozantă, oriunde se întâlnea, fie la Cluj, la Dej, la Sibiu sau la București inspira respect, onestitate și devotament. A strălucit, mistuindu-și sufletul și trecătoarea sa inimă pe cerul unei țări ce-și cerea dreptul la propria sa legendă.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII MARTIE Înființarea Clubului sportiv Haggibor (22 martie 1920)

Mai multe asociații sportive evreiești au fost înființate în orașe transilvănene, exprimând oarecum unul dintre principalele obiective ale mișcării sioniste, și anume, dezvoltarea unei noi și viguroase generații de evrei. Astfel de cluburi sportive s-au înființat la Satu Mare (Bar-Kohba), Sighetu Marmației (Samson), Arad (Hakoah), Timișoara (Ka-dima), Oradea (Maccabea) și Brașov (Ivria). Înființarea lor a fost inspirată de ideea promovată de Max Nordau și de imaginea lui despre Muskeljudentum. Ele ofereau un teren propice pentru crearea coeziunii de grup. Sportul și organizarea pe baze etnice a evreimii, pe de o parte, și propagarea imaginii evreului mândru și viguros, pe de altă parte, reprezentau adaptarea la condițiile din Transilvania a unui ideal sionist apărut mai devreme, în secolul al XIX-lea. Idealul avea antecedente și la nivel internațional. Cluburile sportive evreiești au început să se înmulțească după cel de-al șaselea congres sionist de la Basel (1903). Înainte de Primul Război Mondial, existau în toată lumea mai mult de o sută de asemenea cluburi. Nașterea Haggibor și a altor cluburi sportive evreiești din Transilvania făcea parte din același proces ce se derula la nivel global. Prin formarea în 1921 a filialei Transilvania a Uniunii Mondiale Maccabi și afilierea la Uniunea Mondială Maccabi, organism internațional în care erau reprezentate toate cluburile sportive evreiești din lume, mișcarea sportivă evreiască clujeană a cunoscut un progres sub aspect organizatoric.

Clubul Haggibor a fost înființat la Cluj la 22 martie 1920 de către scriitorul Giszkalai János, medicul dr. Knöpfler Bernát și liderul sionist Chaim Weissburg. Primul președinte al clubului a fost dr. Fischer József, în anul 1930, funcția fiind preluată de dr. Erös Vilmos.

Chiar în primii ani de la înființare a apărut ideea de a construi o bază sportivă care să găzduiască sporturile practicate în cadrul clubului. În acest sens, s-a constituit Societatea Arenei Sportive Haggibor, care a achiziționat un teren în cartierul Andrei Mureșanu pentru amenajarea bazei sportive, care a funcționat între anii 1920 – 1930.

Prima secție înființată a fost cea de fotbal, urmată de cele de gimnastică, box, turism, natație, polo, tenis, scrimă. Clubul a avut performanțe în câteva ramuri sportive ca: polo, tenis, scrimă. În anii 1920, Haggibor a fost una din cele mai bune echipe de polo din Cluj. Apoi, între 1934-1937, jucătorii de tenis de masă ai Haggibor au cucerit de patru ori titlul național. Paneth Farkas, sportiv al clubului Haggibor, a fost unul dintre cei mai buni jucători de tenis de masă din România interbelică. Secția de scrimă a participat la competiții naționale și internaționale, în 1935, la Tel-Aviv echipa ocupând locul trei în cadrul unei competiții organizate aici, în timp ce la individual Erös László obținea medalia de bronz.

Bibliografie:

1. Gidó Attila, *Două decenii. Evreii din Cluj în perioada interbelică*, Cluj-Napoca, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, 2014, p. 191-193.
2. Vasile Bogdan, Ștefan Maroti, Traian Bocu, *Contribuții ale etnicilor evrei la dezvoltarea sportului în perioada interbelică*, în „Palestrica Mileniului III – Civilizație și Sport”, vol. 14, nr. 3, 2013, p. 234-238.

MARTIE

1 martie

Ziua Mondială a Apărării și Protecției Civile

Ziua Mărțișorului

2 martie

95 de ani de la moartea romancierului englez **David Herbert LAWRENCE** (11.09.1885 – 02.03.1930)

3 martie

Ziua Mondială a Scriitorului

4 martie

65 de ani de la moartea prozatorului și dramaturgului clujean **ASZTALOS István** (28.08.1909 – 04.03.1960)

5 martie

105 ani de la nașterea poetului, dramaturgului, eseistului și regizorului de teatru clujean **Radu STANCA** (05.03.1920 – 26.12.1962)

70 de ani de la moartea scriitoarei românce **Hortensia PAPADAT-BENGESCU** (08.12.1876 – 05.03.1955)

7 martie

150 de ani de la nașterea compozitorului francez **Maurice RAVEL** (07.03.1875 – 28.12.1937)

8 martie

Ziua Internațională a Femeii

115 ani de la nașterea prozatorului **Radu TUDORAN** (Nicolae Bogza) (08.03.1910 – 18.11.1992)

9 martie

125 de ani de la nașterea botanistului clujean **Emilian ȚOPA** (09.03.1900 – 10.02.1987)

10 martie

105 ani de la nașterea scriitorului francez **Boris VIAN** (10.03.1920 – 23.06.1959)

105 ani de la nașterea matematicianului și poetului **Traian LALESCU** (10.03.1920 – 15.10.1976)

85 de ani de la moartea scriitorului rus **Mihail Afanassievici BULGAKOV** (02.05.1891 – 10.03.1940)

11 martie

Ziua Europeană a Victimelor Terorismului

440 de ani de la decizia de deschidere a unui nou cimitir în orașul Cluj, **Cimitirul Házsongárd** (azi Cimitirul Central) (11.03.1585)

70 de ani de la moartea bacteriologului scoțian, descoperitorul penicilinei, **Alexander FLEMING**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Fiziologie – Medicină (1945) (06.08.1881 – 11.03.1955)

12 martie

60 de ani de la moartea scriitorului, istoricului și criticului literar **George CĂLINESCU** (19.06.1899 – 12.03.1965)

75 de ani de la moartea scriitorului german **Heinrich MANN** (27.03.1871 – 12.03.1950)

13 martie

90 de ani de la nașterea scriitorului **Romulus RUSAN** (13.03.1935-08.12.2016)

125 de ani de la nașterea istoricului și filologului **Petre P. PANAITESCU** (13.03.1900 – 14.11.1967)

14 martie

Marta PETREU (Rodica Marta Vartic), editor, eseistă și poetă clujeană. Redactor-șef al revistei *Apostrof* din 1990 – 70 de ani (14.03.1955)

105 ani de la nașterea poetului și prozatorului clujean **Pavel BELLU** (14.03.1920 – 10.01.1988)

120 ani de la nașterea sociologului și istoricului francez **Raymond ARON** (14.03.1905 – 17.10.1983)

15 – 21 martie

Săptămâna Francofoniei

15 martie

Ziua Mondială a Drepturilor Consumatorilor

Ziua Maghiarilor de pretutindeni

130 de ani de la nașterea matematicianului și poetului **Ion BARBU** (pseudonimul literar al lui Dan Barbilian) (15.03.1895 – 11.08.1961)

140 de ani de la nașterea juristului clujean **Theodor MIHALI**, primar al orașului Cluj (1926, 1927-1931) (15.03.1885 - 17.01.1934)

105 ani de la înființarea, prin hotărârea Consiliului Dirigent, a **Arhivelor Statului din Transilvania** (15.03.1920)

85 de ani de la moartea filosofului **Nae IONESCU** (04.06.1890 - 15.03.1940)

16 martie

60 de ani de la premiera filmului „Pădurea spânzuraților”, în regia lui Liviu Ciulei. Premiul pentru regie la Festivalul de la Cannes (16.03.1965)

85 de ani de la moartea romancierei suedeze **Selma Ottiliana Lovisa LAGERLÖF**. Laureată a Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1909 (20.11.1858 – 16.03.1940)

19 martie

80 de ani de la moartea istoricului de artă și profesorului universitar clujean, **Coriolan PETRANU** (19.01.1893 – 17.07.1945)

160 de ani de la moartea prozatorului și publicistului **Nicolae FILIMON** (06.09.1819 – 19.03.1865)

20 martie

Ziua Internațională a Francofoniei

Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret

21 martie

Ziua Internațională a Poeziei

Ziua Mondială de Luptă împotriva tuturor Formelor de Rasism și Discriminare

Ziua Mondială a Copiilor cu Sindromul Down

22 martie

Ziua Mondială a Apei

24 martie

120 ani de la moartea scriitorului francez **Jules VERNE** (08.02.1828 – 24.03.1905)

25 martie

Ziua Poliției Române

140 de ani de la nașterea prozatorului și poetului **Mateiu Ion CARAGIALE**, fiul dramaturgului I. L. Caragiale (25.03.1885 – 17.01.1936)

27 martie

Ziua Mondială a Teatrului

30 martie

Horia MUNTENUȘ, scriitor clujean – 60 de ani (30.03.1965)

31 martie

170 de ani de la moartea scriitoarei engleze **Charlotte BRONTË** (21.04.1816 – 31.03.1855)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII APRILIE

Iuliu HAȚIEGANU
(140 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 14 aprilie 1885, Dârja, județul Cluj – d. 4 septembrie 1959, Cluj-Napoca. Medic, primul profesor de clinică medicală și primul decan al Facultății de Medicină Cluj (1919). Fondatorul școlii clujene de medicină internă.

A urmat cursurile gimnaziale la Cluj, liceul la Blaj, apoi Facultatea de Medicină din Cluj (1909), obținând diploma de doctor în medicină și chirurgie (1910). A făcut stagii de pregătire și vizite de studii la București și Iași (1919), în Franța (1922) și Elveția (1927).

În timpul Primului Război Mondial, a condus secția de medicină internă a Spitalului Militar din Cluj. În anul 1919, Consiliul Dirigent l-a numit membru al Comisiunii Universitare pentru alegerea profesorilor și conferențiarilor și pentru organizarea Facultății de Medicină. A fost numit profesor universitar de clinică medicală și primul decan al noii Facultăți de Medicină din Cluj.

Director al Clinicii Medicale I (1919-1948) și al Clinicii Medicale III (1953-1959), a fost profesor universitar și decan al Facultății de Medicină din Cluj (1919-1920), prodecan, (1935-1937), rector al Universității din Cluj (1930-1932, 1940-1944). În anul 1932, a introdus învățământul de policlinică medicală, iar în anul 1934, medicina sportivă. În anul 1939, a fost numit director al Școlii Normale Superioare din Cluj.

A fost președinte al Astrei biopolitice și medicale (1917), al Despărțământului Cluj al ASTREI (1930) și a înființat Organizația Șoimii Carpaților. Adept al sportului de masă, a întemeiat parcul sportiv din Cluj, care azi îi poartă numele. La 1 Decembrie 1918, a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia și a fost consilier tehnic medical al Consiliului Dirigent (1918-1919). Membru al P.N.Ț., a fost ministru al Sănătății în guvernul *Nicolae Iorga*. Între anii 1948-1952, a fost îndepărtat din Clinica Medicală I și din învățământul medical.

Medic *Emerit* (1952), a fost membru titular al Academiei Române (1955), membru al Societății Medicale a Spitalelor din Paris, al Societății Internaționale de Gastroenterologie, al Societății de Studii Științifice asupra Tuberculozei. A fost distins cu *Coroana României*, ca Ofițer de Instrucțiune și cu *Legiunea de Onoare* a Franței. Din anul 1993, Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj poartă numele profesorului Iuliu Hațieganu.

Opera (selectiv): *Despre encefalita epidemică* (1920), *Infecția tuberculoasă și profilaxia ei socială* (1926), *Stenoză mitrală cu sindromul trombozei progresive auriculare* (1927), *Tratat elementar de semiologie și patologie medicală* (în colab. cu prof. Ioan Goia) (1934-1937, 4 ediții), *Actualități de patologie medicală* (1948), *Valoarea științifică a observației în clinica medicală* (1957), *Clinică și patologie medicală*, 2 vol. (1955, 1958).

Referințe/aprecieri critice:

Florea Marin: *A fost un mare OM, un mare medic, Profesor, om de știință, creator de școală, educator și om de cultură; dar Profesorul Iuliu Hațieganu a fost și un mare gânditor, un filosof, un iubitor de artă și natură și a fost mai presus de toate, un mare prieten și un iubitor de oameni.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII APRILIE 370 de ani de la incendiul devastator care a mistuit trei sferturi din clădirile orașului (3 aprilie 1655)

Dezvoltându-se ca importantă așezare urbană, Clujul medieval se prezenta ca o mare cetate, cu case înghesuite pe străzi înguste, majoritatea pavate cu scânduri, propagarea incendiilor realizându-se cu repeziciune pe suprafețe mari. Ca urmare, așezarea a fost afectată în multe rânduri de astfel de calamități, unul dintre cele mai devastatoare izbucnind la 3 aprilie 1655, la orele prânzului.

Incendiul a distrus aproape întreg orașul. Au ars, într-o clipă, 1.800 de case, acoperișurile din stuf și paie favorizând propagarea focului. S-au adăugat la acestea și două biserici, una din cele atinse fiind Biserica Sf. Mihail, turnul acesteia, toate clopotele de aici arzând și topindu-se. Au fost afectate de flăcări nu numai case și biserici, dar și zece din turnurile și bastioanele cetății, în care era depozitat praf de pușcă. Mulți oameni au fost răniți, și-au văzut distruse bunurile, rămânând practic doar cu hainele de pe ei. Acest foc a produs o asemenea căldură încât oamenii l-au lăsat să ardă fără a se mai îngriji să-l stingă, ei refugiindu-se din oraș. Ulterior, pe locul caselor arse sau în pivnițele care încă nu s-au surpat, dar încă fumegau, cei reveniți la fostele vetre îndurau foamea, setea și frigul, în bătaia ploii și a vântului. Alții, care nu au suportat toate acestea, neavând cu ce să trăiască, au luat calea pribegiei. Distrugerile au fost atât de mari încât oamenii au rămas doar cu fărâma de speranță că vor fi ajutați să-și reconstruiască casele.

În aceste împrejurări, orașul a cerut ajutor principelui Gheorghe Rákóczi al II-lea. S-a solicitat un răgaz pentru reconstrucție și direcționarea materialelor de construcție din provincie spre oraș, la prețuri rezonabile. Se spera că locuințele aveau să fie refăcute până în iarnă, iar pentru forța de muncă necesară pentru aceasta s-a permis venirea din alte părți în oraș a unor meșteri. Refacerea caselor a durat un an, în 1656 venind și rândul fortificațiilor orașului. Unele din incendiile care au afectat Clujul medieval au fost accidentale, dar majoritatea s-au datorat unor expediții militare, răufăcătorilor ori vagabonzilor, dar și unor acte de răzbunare. Făptașul își prevenea uneori victima lipind pe gardul sau zidul casei sale o reprezentare grafică a unui cocoș roșu. După acest incendiu catastrofal, s-au căutat și vinovații, existând diverse mărturii legate de aceștia, unele contradictorii. Pe baza uneia dintre ele, la 16 aprilie, două persoane au fost acuzate și condamnate la moarte. Acestea au fost torturate mai întâi timp de trei zile, picurate cu smoolă, fiindu-le smulse bucăți de carne din trup cu clești înfierbântați, iar apoi arse pe rug pe malul râului Nadăș.

Drept urmare, după fiecare pârjol, orașul adopta măsuri de prevenție și limitare a altor catastrofe potențiale. Acum s-a acordat atenție modului de gestionare a armamentului, a muniției, a prafului de pușcă depozitat în turnuri care, conform unei statistici din 1653, se ridica la 102 tone. De asemenea, în mai 1656, s-a decis angajarea a doi observatori cu trompete, pentru supravegherea orașului din turnul Porții Podului și care, înzestrați cu tobe, să anunțe nu doar trecerea timpului, dar să și avertizeze populația în caz de catastrofe.

Bibliografie:

1. Jakab Elek, *Kolozsvár története*, vol II, Budapest, Magyar Kir.Egyetemi Könyvnyomda, 1888, p. 658- 663, 701-703.
2. Georg Kraus, *Cronica Transilvaniei. 1608-1665*, trad. și introd. G. Duzinchevici, E. Reus-Mirza București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1965, p. 179.

APRILIE

1 aprilie

65 de ani de la prima transmisie prin satelit a unei emisiuni de televiziune (01.04.1960)
125 de ani de la nașterea scriitorului **Alexandru PHILIPPIDE** (01.04.1900 – 08.02.1979)
144 de ani de la nașterea poetului și omului politic român **Octavian GOGA**, patronul spiritual al *Bibliotecii Județene* din Cluj (01.04.1881 – 07.05.1938)

2 aprilie

Ziua Internațională a Cărții pentru Copii

Ziua Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

185 de ani de la nașterea scriitorului francez **Émile ZOLA** (02.04.1840 – 29/30.09.1902)
220 ani de la nașterea scriitorului danez **Hans Christian ANDERSEN** (02.04.1805 – 04.08.1875)

3 aprilie

Ziua Jandarmeriei Române

4 aprilie

Ziua Academiei Române

5 aprilie

135 de ani de la nașterea dirijorului, violonistului și profesorului clujean **Jean BOBESCU** (05.04.1890 – 05.08.1981)

7 aprilie

Ziua Mondială a Sănătății

255 de ani de la nașterea poetului englez **William WORDSWORTH** (07.04.1770 – 23.04.1850)

8 aprilie

Ziua Internațională a Rromilor

145 de ani de la premiera piesei lui I.L. Caragiale *D-ale Carnavalului* la Teatrul Național din București (08.04.1880)

190 de ani de la moartea filosofului și lingvistului german **Wilhelm von HUMBOLDT** (22.06.1767 – 08.04.1835)

10 aprilie

70 de ani de la moartea savantului și filosofului francez **Pierre Teilhard de CHARDIN** (01.05.1881 - 10.04.1955)

11 aprilie

120 ani de la nașterea poetului maghiar **JÓZSEF Attila** (11.04.1905 – 03.12.1937)

225 de ani de la nașterea pictorului **SIMÓ Ferenc** (11.04.1800 – 19.12.1869)

12 aprilie

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Hristos. Sfintele Paști (rit catolic)

Ziua Mondială a Aviației și Cosmonauticii

Ziua Internațională a Rock-n-Roll-ului

140 de ani de la constituirea, la Cluj, la inițiativa lui Haller Károly, a *Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület* - **EMKE** (Societatea Transilvană de Cultură Maghiară) (12.04.1885)

13 aprilie

330 de ani de la moartea fabulistului francez **Jean de la FONTAINE** (08.07.1621 – 13/14.04.1695)

14 aprilie

140 de ani de la nașterea medicului clujean **Iuliu HAȚIEGANU**. Rector al Universității din Cluj (1930-1931). Membru al Academiei Române (1955) (14.04.1885 – 04.09.1959)

75 de ani de la moartea pictorului clujean **SZOLNAY Sándor** (04.11.1893 – 14.04.1950)

95 de ani de la moartea poetului rus **Vladimir Vladimirovici MAIAKOVSKI** (19.07.1893 – 14.04.1930)

15 aprilie

Ziua Internațională a Culturii

120 ani de la nașterea istoricului și orientalistului **Aurel DECEI** (15.04.1905 – 24.04.1976)

16 aprilie

90 de ani de la moartea scriitorului **Panait ISTRATI** (pseudonimul literar al lui Gherasim Istrate) (22.08.1884 – 16.04.1935)

17 aprilie

130 ani de la nașterea poetului și traducătorului **Ion VINEA** (pseudonimul literar al lui Ioan Eugen Iovanache) (17.04.1895 – 06.07.1964)

145 de ani de la înființarea **Băncii Naționale a României** (17.04.1880)

80 de ani de la moartea scriitorului român **Ion PILLAT** (31.03.1891 – 17.04.1945)

18 aprilie

Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice

70 de ani de la moartea fizicianului american de origine germană **Albert EINSTEIN** (14.03.1879 – 18.04.1955)

19 aprilie

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Hristos. Sfintele Paști (rit ortodox)

22 aprilie

Ziua Mondială a Planetei Pământ

23 aprilie

Ziua Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor

Ziua Solidarității Tineretului

Ziua Națională a Bibliotecarului Român

BOÉR Ferenc, actor clujean al Teatrului Maghiar de Stat – 85 de ani (23.04.1940)

25 aprilie

Ziua Mondială a Orașelor Înfrățite

Semnarea Tratatului de Aderare a României la Uniunea Europeană (intrat în vigoare la 01.01.2007)

26 aprilie

Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale

Ioan HORVATH-BUGNARIU, grafician, profesor universitar clujean – 80 de ani (26.04.1945)

105 ani de la înființarea, la Cluj, în cadrul Universității, a primului *Institut de Speologie* din lume (26.04.1920)

115 ani de la moartea poetului, prozatorului, dramaturgului și ziaristului norvegian **Bjornstjerne BJÖRNSON** (08.12.1832 – 26.04.1910). Premiul *Nobel* pentru Literatură (1903)

29 aprilie

Ziua Mondială a Dansului

Ziua Națională a Veteranilor de Război

30 aprilie

Ziua Internațională a Jazz-ului

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII MAI Lya POP-POPOVICI (55 de ani de la moarte)

Date biografice: n. 14 ian. 1891, Beiuș, județul Bihor – d. 27 mai 1970 Cluj, județul Cluj. Mezzosoprană, prim-solistă și membră fondatoare a Operei Române din Cluj, profesoară de canto la Conservatorul clujean.

Dovedind de timpuriu înclinații vocale și pianistice, Lya Pop a fost înscrisă la Școala orașenească de muzică din Arad. La 15 ani, a avut prima ieșire în public într-un concert în care a cântat alături de soprana Lucia Cosma și baritonul Dimitrie Popovici-Bayreuth. A urmat Conservatorul din București (1908-1913), la clasa renumitei cântărețe și profesoare Charlotta Leria de la Opera Comică din Paris. Din studenție, a participat la concertele Conservatorului din București, susținute pe scena Ateneului Român. După absolvire, a beneficiat de o bursă acordată de ASTRA și, timp de trei ani, s-a specializat la Conservatorul Național din Paris, la clasa profesorului E. Angele. Concomitent, a luat lecții de canto și de la cântărețea de talie internațională Margareta Iamandi Nuovina. La Paris a desfășurat o bogată activitate concertistică, cu ecouri în presă.

A revenit în țară pentru puțin timp, în 1917. În același an a plecat la Viena, unde a fost angajată la Opera de Stat. Moartea surorii sale și a mamei a determinat-o să revină în țară, renunțând la angajarea de la Viena.

La scurt timp, s-a căsătorit cu doctorul Corneliu Popovici, iar în anul 1918, a primit oferta de angajare la Opera Română din Cluj. Debutul ei a coincis cu spectacolul inaugural al Operei Române din Cluj, la 25 mai 1920, în care a interpretat rolul lui Amneris din *Aida*. A început, astfel, seria celor 22 de opere pe care le-a interpretat în cariera scenică, opere cu care a apărut în peste 700 de spectacole, la care se adaugă participări la diverse festivaluri, recitaluri, emisiuni la Radio București (peste 100). A avut un glas de o calitate rară, de o neobișnuită întindere, egalitate și omogenitate de emisie și o tehnică de mare eficiență și expresivitate, secondate de un temperament scenic puternic. Printre rolurile de succes pot fi amintite Amneris (152 de spectacole), Carmen (145 de spectacole), Dalila (77 de spectacole).

În anul 1921, în paralel cu activitatea desfășurată la Opera Română, la invitația lui Gheorghe Dima, a acceptat să devină și profesoară de canto la Conservatorul clujean, unde a activat până în anul 1949, anul pensionării sale, ocupând și funcția de șef de catedră. Timp de 28 de ani a îndrumat numeroase generații de studenți, regizând și spectacole de operă.

I s-a decernat titlul de *Artistă lirică onorifică* (1959), *Bene Merendi* cls. I, *Ordinul Coroana României*, în grad de cavaler și *Meritul Cultural* cls.I, pentru muzică.

Referințe/aprecieri critice:

Lucia Hăgănuț-Vătășan: Lya Pop-Popovici s-a dovedit astfel o personalitate complexă atât sub aspect vocal, interpretativ, cât și pedagogic, situându-se printre cei mai de seamă reprezentanți ai artei lirice și pedagogiei vocale românești din prima jumătate a secolului al XX-lea.

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII MAI 440 de ani de la înființarea Cimitirului Házsongárd (azi Cimitirul Central) (11 mai 1585)

O practică medievală, fundamentată dogmatic, indica înhumarea decedaților în vecinătatea bisericii parohiale de care aparținea defunctul, iar a persoanelor de vază, chiar în biserică. Însă, pentru parohiile numeroase, practica avea neajunsurile sale, de-a lungul vremii, cimitirele aglomerându-se peste măsură. De asemenea, potrivit aceluiași dogme, lăcașul de cult era amplasat în spațiul central al așezării, iar extinderea orizontală a cimitirului devenea imposibilă în timp. La fel s-a întâmplat și la Cluj cu cimitirul din partea de nord a Bisericii Sf. Mihail. Epidemia de ciumă care a bătut în oraș în primăvara anului 1585 a dus la apogeul crizei locurilor de veci. Atunci s-a decis deschiderea unui nou cimitir pe terenul din fața „micii porți a străzii Turda”, devenit Cimitirul Házsongárd, botezat după numele dealului pe care era așezat și care avea un toponim cu origini germane, traductibil prin „grădina cu iepuri” sau „grădina cu aluni”.

Gradul de ocupare a necropolei a crescut vertiginos în perioadele cu mari epidemii. Apoi, dacă sărăcia și instabilitatea unor timpuri au lăsat în urmă morminte modeste, cu cruci din lemn, care nu au dăinuit timpului, bunăstarea altor vremuri și un statut social bun s-au reflectat în monumente funerare robuste, precum monoliții în formă de sicriu și celebrele pietre funerare cu streășină ale hoștezenilor din partea estică a cimitirului, datând din secolul al XVII-lea. Mai târziu, s-au adăugat perlele arhitectonice adăpostind morminte ale unor reprezentanți ai nobilimii. Astfel s-au înălțat cavourile familiilor nobiliare Mikó, Bethlen-Teleki, Jósika, etc. În anul 1738, când o nouă epidemie de ciumă a făcut ravagii printre locuitorii urbei, cimitirul a atins hotarul superior, azi punctul de intersecție al celor trei alei principale ale acestuia, limitele „cimitirului vechi”. În 1910, necropola s-a extins prin alipirea unor parcele largi spre sud, iar spre vest, mai multe livezi, transformate în locuri de înhumare familiale, au fost integrate cimitirului public.

Printr-o donație către Biserica Evanghelică Luterană a comandantului militar al orașului, în 1739, cimitirul s-a extins spre apus, pe o parcelă pe care s-a dezvoltat aripa evanghelică-luterană a necropolei. În vecinătatea cimitirului public se află și trei cimitire evreiești, deschise pe rând, după 1840, când în baza unei legi, evreii ajunși la Cluj încă de la sfârșitul secolului al XVII-lea au primit oficial, cu încuviințarea împăratului Iosif al II-lea, dreptul de a se așeza în oraș ca populație stabilă. La începutul Primului Război Mondial, în 1914, a fost organizat și Cimitirul Eroilor. Altfel, o caracteristică a acestui cimitir este caracterul său mixt, confesional, etnic și social, deși există segmente preponderent reformate sau unitariene, iar odinioară era posibilă și o oarecare delimitare între cimitirul magnaților, al rromilor sau al hoștezenilor.

Necropola își etalează forța de sinteză asupra parcursului artei și arhitecturii funerare din Transilvania ultimelor 4 secole. De menționat faptul că, în 2012, 396 de morminte din acest cimitir au fost declarate monumente istorice. Pe de altă parte, exprimând un melanj cultural, etnic, social și religios, necropola este o emanație fidelă a orașului pe care l-a servit începând cu 1585.

Bibliografie:

1. Octavian Bortoș, *Hajongard. Orașul morților*, Cluj-Napoca, Proart 21, 2015, p. 31-32.
2. Gaal György, *Cluj-Napoca. Ghid turistic, istoric, cultural*, Baraolt – Cluj-Napoca, Tortoma – Asociația Kolozsvár Társaság, p. 295-296.

MAI

1 mai

Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii

2 mai

Ziua Națională a Tineretului

95 de ani de la nașterea lui **Dorli BLAGA**, fiica filosofului Lucian Blaga (02.05.1930 – 15.11.2021)

3 mai

Ziua Mondială a Libertății Presei

Ziua Mamei

4 mai

70 de ani de la moartea compozitorului, violonistului și muzicianului **George ENESCU** (07/19.08.1881 - 04.05.1955)

5 mai

Ziua Europeană de Conștientizare pentru Drepturi Egale ale Persoanelor cu Deficiențe

71 de ani de la intrarea în vigoare a **Acordului privind crearea Uniunii Europenei Occidentale** (semnat la Paris, la 23.10.1954)

7 mai

87 de ani de la moartea poetului și omului politic **Octavian GOGA**, patronul spiritual al Bibliotecii Județene Cluj (01.04.1881 – 07.05.1938)

105 ani de la moartea criticului literar și filosofului **Constantin DOBROGEANU-GHEREA** (Solomon Katz) (21.05.1855 – 07.05.1920)

8 mai

Ziua Mondială a Crucii Roșii

Ziua Victoriei împotriva Fascismului (1945)

145 de ani de la moartea scriitorului francez **Gustave FLAUBERT** (12.12.1821 – 08.05.1880)

9 mai

Ziua Europei (Ziua „Robert Schuman”)

Aniversarea Declarației de Independență a României față de Imperiul Otoman (09.05.1877)

130 de ani de la nașterea poetului, dramaturgului, filosofului, eseistului, traducătorului, jurnalistului și diplomatului **Lucian BLAGA**. Membru al Academiei Române din 1936 (09.05.1895 - 06.05.1961)

80 de ani de la moartea tenorului și regizorului de operă clujean **Constantin PAVEL**. (21.05.1884 – 09.05.1945)

10 mai

Ziua Tatălui

Ziua Adolescentului

85 de ani de la finalizarea construcției **Aeroportului din Cluj** (10.05.1940)

13 mai

135 de ani de la nașterea scriitorului și episcopului reformat transilvănean, **MAKKAI Sándor** (13.05.1890 – 19.07.1951)

185 de ani de la nașterea scriitorului francez **Alphonse DAUDET** (13.05.1840 – 15.12.1897)

14 mai

70 de ani de la semnarea **Pactului de la Varșovia** (alianță militară a statelor comuniste din Europa răsăriteană, după al Doilea Război Mondial) (14.05.1955)

15 mai

Ziua Internațională a Familiei

Ziua Internațională de Acțiune pentru Climă

Ziua Internațională a Latinității

16 mai

125 de ani de la nașterea pictorului și desenatorului clujean **Aurel CIUPE** (16.05.1900 – 18.07.1988)

17 mai

Ziua Mondială a Societății Informaționale

Ziua Internațională a Telecomunicațiilor

18 mai

Ziua Internațională a Muzeelor

20 mai

115 ani de la nașterea pictorului **Ion ȚUCULESCU** (20.05.1910 – 27.07.1962)

195 de ani de la nașterea romancierului francez **Hector Henry MALOT** (20.05.1830 – 17.07.1907)

21 mai

Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare

145 de ani de la nașterea poetului, scriitorului, dramaturgului și jurnalistului **Tudor ARGHEZI** (pseudonimul literar al lui Ion Theodorescu) (21.05.1880 – 14.07.1967)

22 mai

Ziua Internațională pentru Diversitate biologică

90 de ani de la nașterea regizorului și scenaristului român **Nicolae CORJOS** (22.05.1935 – 27.02.2022)

140 de ani de la moartea scriitorului francez **Victor-Marie HUGO** (26.02.1802 – 22.05.1885)

24 mai

Ziua Europeană a Parcurilor

25 mai - 1 iunie

Săptămâna Solidarității cu Popoarele aflate sub Administrare Străină și fără Drepturi de Autogovernare

25 mai

105 ani de la spectacolul inaugural al **Operei Naționale Române** din Cluj cu opera **AIDA** de Giuseppe Verdi, interpretată în limba română, sub conducerea dirijorului Alfred Novak, în regia artistică a primului director al instituției – Constantin Pavel, cel care a fost și primul interpret al rolului „Radames” (25.05.1920)

120 ani de la nașterea scriitorului rus **Mihail Alexandrovici ȘOLOHOV**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1965 (25.05.1905 – 21.02.1984)

26 mai

95 de ani de la înființarea **Arhivei de Folclor a Academiei Române** (azi Institutul *Arhiva de Folclor a Academiei Române*) (26.05.1930)

27 mai

55 de ani de la moartea mezzo-sopranei **Lya POP-POPOVICI**. Membră fondatoare a Operei Române din Cluj în 1919 (14.01.1889 – 27.05.1970)

28 mai

Ziua Mondială a Jocului

29 mai

145 de ani de la nașterea filosofului german **Oswald SPENGLER** (29.05.1880 – 08.05.1936)

80 de ani de la moartea dramaturgului, eseistului și romancierului **Mihail SEBASTIAN** (pseudonimul literar al lui Iosef M. Hechter) (08.10.1907 – 29.05.1945)

31 mai

Ziua Internațională împotriva Fumatului

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IUNIE

BRASSAI Sámuel

(225 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 15 iunie 1797 sau 13 februarie 1800, Colțești (astăzi Rimetea, județul Alba) – d. 24 iunie 1897, Cluj. Lingvist, istoric și profesor transilvănean, membru al Academiei Maghiare de Științe.

Provine dintr-o familie unitariană, bunicul său patern fiind un meșter tâmplar șas din Brașov, pe nume Welmesh și poreclit de localnici Brassai, adică „Brașoveanul”. Începe școala la Aiud, apoi continuă la Colegiul Unitarian din Cluj, pe care-l absolvă în 1821. Activitatea lui Sámuel Brassai s-a răsfrânt asupra unei palete largi de științe și discipline școlare, de la matematică, literatură, limbă, biologie, geografie, istorie, economie, statistică, muzicologie, estetică, critică până la teologie și filozofie.

Mare parte din activitatea didactică și-o desfășoară la Colegiul Unitarian din Cluj, unde predă istorie, geografie, matematică, filozofie și științele naturii (1837-1848), fiind primul profesor care a folosit limba maghiară în predare, în loc de latină. Este cunoscut și ca participant la revoluția maghiară de la 1848, fiind unul dintre cei care au militat pentru o înțelegere între românii și maghiarii din Transilvania.

După o perioadă de aproape un deceniu, petrecută la Budapesta, Sámuel Brassai se întoarce în 1859 la Cluj, reluându-și postul de profesor la Colegiul Unitarian. Este numit și director onorific al Societății Muzeului Ardelean, iar după înființarea Universității la Cluj, în 1872, este numit profesor de matematică. Timp de doi ani, 1879-1880, este rector al Universității „Ferenc Joseph” din Cluj.

A contribuit la dezvoltarea vieții culturale din Transilvania, fiind redactor al revistei „Vasárnapi Újság” (Foaia de duminică) din 1834. A predat cursuri de limbi orientale la Universitate și a colaborat la „Revista de istorie literară comparată”. În 1837, a fost ales membru corespondent al Academiei de Științe din Budapesta, iar în 1887, membru onorific al acesteia.

Opera (selectiv):

Bévezetés a világ, föld és státusok esmeretére (Introducere în cunoașterea lumii, pământului și stărilor) (1834), *Bankismeret (Cunoaștere bancară)* (1842), *A fiatal kereskedő arany abc-je. Montag R.J. után (Abc-ul de aur al tânărului negustor. După M.R.J.)* (1847), *Magyar vagy cigány zene. Elmefuttatás Liszt Ferencz: Czigányokrol irt könyvére (Muzică maghiară sau țigănească. Studiu despre cartea scrisă de Liszt Ferencz)* (1860), *Euklides elemei XV könyv (Cartea a XV-a a elementelor lui Euclid)* (1865), *Algebrai gyakorlatok (Culegere de algebră, 2 vol.)* (1883-1884), *A jövő vallása (Religia viitorului)* (1886), *Vallás és hit (Religie și credință)* (1887), *A növény nevek leirása (Descrierea numelor de plante)* (1888).

Referințe/aprecieri critice:

Péter-Dániel Szántó: *Sámuel Brassai este cunoscut drept „ultimul polimat transilvănean” sau „omul care știa zece limbi, a urmat zece discipline de studii și a trăit de zece ori zece ani”. A fost un secol bine trăit de venerabilul savant: pe lângă numeroasele sale activități ca intelectual și educator, lista sa de publicații este nu numai imensă și variată, ci și de o profunzime și rafinament rare.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IUNIE
200 de ani de la înființarea GONDOSKODÓ TÁRSASÁG
(Provisionalis Társaság) la Cluj, prima bancă de economii din Ardeal
(30 iunie 1825)

La 30 iunie 1825, Bölöni Farkas Sándor a înființat la Cluj Gondoskodó Társaság („Provisionalis Társaság”), considerată prima bancă de economii de pe teritoriul Transilvaniei și Ungariei, care a devansat cu 10 ani pe cea de la Brașov și cu 15 pe cea înființată la Pesta. Bölöni Farkas Sándor a fost scriitor, traducător, organizator în domeniul cultural, numeroasele sale călătorii inspirându-i inițiativele, celebrul său jurnal *Călătorii în America de Nord* (1834) devenind adevărat manual pentru politicienii perioadei reformei. A fondat Gondoskodó Társaság după o călătorie la Viena, inspirat, probabil, de modelul vienez al acestor instituții.

Farkas a urmărit să-și ajute în primul rând colegii funcționari, Gondoskodó punând accent pe economisire. A oferit membrilor săi o modalitate de economisire regulată, asigurându-se că economiile puteau fi utilizate doar în cazuri prestabilite (boală, bătrânețe etc.). Împrumuturile erau reglementate strict și garantate prin ipotecă, pe o perioadă care nu depășea un an, la o dobândă de 6%. S-a constituit și un „fond comun” (capitalul de bază al societății) provenit din taxele de intrare în societate, donații etc., care era gestionat separat. Membrii nu aveau drepturi asupra acestuia, nici în cazul dizolvării societății, când ar fi constituit baza unei fundații. Însă, dobânzile se împărțeau în totalitate între membri în funcție de sumele acumulate. Practic, societatea era o bancă ce se deosebea de o astfel de instituție doar prin aceea că deponenții săi trebuiau să fie membrii săi, dar împrumuturi puteau fi acordate și pentru nemembri.

Managementul era similar cu al unei bănci. Se eliberau carnete de depozite, completate cu depunerile. La sfârșitul perioadei contabile era valorificată dobânda de depozit, introdusă și ea în carnete. Cererile de împrumut se depuneau în scris, deciziile adoptate fiind consemnate în procese verbale. S-a ținut o contabilitate corectă și regulată. Societatea avea președinte, trezorer, cenzor și secretar. Apoi, conducerea propriu-zisă a fost asigurată direct de membri, care se adunau pentru depunerile mensuale și rezolvarea de probleme administrative. Bianual, avea loc adunarea generală. Ca urmare a avântului cunoscut de societate, din 1833 s-a decis conducerea societății printr-un comitet desemnat anual, constituit din 8 membri.

Dacă inițial ca membri au fost doar funcționari guberniali, din 1838 au acces la această calitate și consilieri locali, notari, avocați, din 1888, oricare locuitor al Clujului funcționar de stat, profesor, funcționar orășenesc, avocat sau notar public, iar din 1897 și profesori universitari. Societatea a activat în general sub semnul progresului, cu excepția declinului din perioada revoluției pașoptiste, fără pierderi. După Unire, în 1924, s-a schimbat forma originală de societate privată într-o formă juridică cooperatistă și Gondoskodó Társaság s-a alăturat Asociației Cooperativelor Economice și de Credit, al cărei sediu se afla la Cluj. A funcționat sub această formă până la naționalizare, în 1948.

Bibliografie:

1. Oberding József György, *A Kolozsvári Gondoskodó Társaság*, în „Erdélyi Múzeum”, Serie nouă, vol.5, 1934, p. 79-107.
2. Gál Enikő, *A Kolozsvári Gondoskodó Társaság: a modern szövetkezeti forma előfutára*, în „Themis”, iun., 2016, p. 47-62.

IUNIE

1 iunie

Ziua Internațională a Copilului

Concursul de desene *Eroii cărților citite* – ediția a 54-a

35 de ani de la apariția, la Cluj, a revistei **APOSTROF** (01.06.1990)

2 iunie

185 de ani de la nașterea scriitorului englez **Thomas HARDY** (02.06.1840 – 11.01.1928)

3 iunie

150 de ani de la moartea compozitorului francez **Georges BIZET** (Alexandre César Léopold Bizet) (25.10.1838 – 03.06.1875)

4 iunie

Ziua Internațională a Copiilor – Victime ale Agresiunii

100 de ani de la nașterea regizorului de teatru clujean **HARAG György** (04.06.1925 – 07.07.1985)

100 de ani de la moartea compozitorului, dirijorului și profesorului **Gheorghe DIMA**. Fondator, director și primul rector al Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică din Cluj (1919). Membru de onoare al Academiei Române din 1919 (28.09.1847 – 04.06.1925)

5 iunie

Ziua Internațională a Protecției Naturii și a Mediului Înconjurător

Ziua Națională a Învățătorului

6 iunie

150 de ani de la nașterea scriitorului german **Thomas MANN**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1929 (06.06.1875 – 12.08.1955)

8 iunie

Ziua Mondială a Oceanelor

215 ani de la nașterea compozitorului german **Robert SCHUMANN** (08.06.1810 – 28.07.1856)

60 de ani de la moartea compozitorului și dirijorului Operei Române din Cluj **Mihail ANDREESCU-SKELETTY** (19.07.1882 – 08.06.1965)

9 iunie

155 de ani de la moartea scriitorului englez **Charles DICKENS** (17.02.1812 – 09.06.1870)

10 iunie

165 de ani de la nașterea renumitei soprane române **Hariclea Hartulari DARCLÉE** (10.06.1860 – 12.01.1939)

11 iunie

115 ani de la nașterea exploratorului francez **Jacques-Yves COUSTEAU** (11.06.1910 – 25.06.1997)

13 iunie

160 de ani de la nașterea poetului și dramaturgului irlandez **William Butler YEATS**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1923 (13.06.1865 – 28.01.1939)

14 iunie

Ziua Mondială a Donatorului de Sânge

145 de ani de la începutul relațiilor diplomatice dintre **România** și **Statele Unite ale Americii** (14.06.1880)

90 de ani de la repatrierea, din URSS, a rămășițelor pământești ale domnitorului **Dimitrie CANTEMIR** (14.06.1935)

15 iunie

225 de ani de la nașterea lingvistului, filologului și naturalistului clujean **BRASSAI Sámuel** (15.06.1800 - 24.06.1897)

136 de ani de la moartea poetului, prozatorului și gazetarului **Mihai EMINESCU** (15.01.1850 – 15.06.1889)

16 iunie

85 de ani de la nașterea actriței Teatrului Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, **Melania URSU** (16.06.1940 – 11.01.2016)

100 de ani de la nașterea scriitorului **A. E. BACONSKI** (16.06.1925 – 04.03.1977)

17 iunie

Ziua Mondială pentru Combaterea Deșertificării și a Secetei

90 de ani de la nașterea graficianului clujean **DEÁK Ferenc** (17.06.1935 – 03.05.2013)

145 de ani de la nașterea pictorului francez **André DERAİN** (17.06.1880 – 06.09.1954)

120 de ani de la moartea scriitorului și esteticianului austriac **Alois RIEGL** (14.01.1858 – 17.06.1905)

20 iunie

Ziua Mondială a Refugiaților

30 de ani de la moartea scriitorului și filosofului **Emil CIORAN** (08.04.1908 – 20.06.1995)

21 iunie

Ziua Muzicii Europene

120 de ani de la nașterea filosofului existențialist și scriitorului francez **Jean-Paul SARTRE**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1964) (21.06.1905 – 15.04.1980)

22 iunie

30 de ani de la cererea oficială a României de aderare la UE (Declarația de la Snagov), semnată de reprezentanții tuturor partidelor parlamentare (22.06.1995)

115 ani de la nașterea inginerului german **Konrad ZUSE**, inventatorul primului calculator (22.06.1910 – 18.12.1995)

120 de ani de la nașterea psihologului și profesorului universitar clujean **Nicolae MĂRGINEANU** (22.06.1905 – 13.06.1980)

24 iunie

155 de ani de la înființarea **Despărțământului Cluj al ASTREI** (24.06.1870)

26 iunie

Ziua Internațională contra Abuzului și Traficului de Droguri

Ziua Internațională pentru Susținerea Victimelor Torturii

Ziua Internațională de Colaborare în favoarea Păcii și Democrației

Ziua Drapelului Național al României

80 de ani de la semnarea **Cartei Națiunilor Unite** (San Francisco, 26.06.1945)

29 iunie

125 de ani de la nașterea scriitorului francez **Antoine de SAINT-EXUPÉRY** (29.06.1900 – 31.07. 1944)

85 de ani de la moartea pictorului german **Paul KLEE** (18.12.1879 – 29.06.1940)

30 iunie

Dorin TUDORAN, poet și eseist – 80 de ani (30.06.1945)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IULIE

Emil BURZO

(90 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 30 iulie 1935, Moreni, județul Dâmbovița. Fizician, profesor universitar, membru titular al Academiei Române.

A absolvit Liceul „G. Barițiu” din Cluj în 1952, iar în 1958, Institutul Politehnic din Cluj. A urmat și cursurile Facultății de Fizică a Universității „Babeș-Bolyai”. Și-a susținut teza de doctorat în anul 1970 la Universitatea din Timișoara.

În perioada 1952-1953, a lucrat ca strungar la ILIC Cluj, iar între anii 1958-1964, la Uzinele Carbochim din Cluj ca maistru lăcătuș și apoi, ca inginer. Din 1964, a ocupat postul de inginer la atelierele didactice de la Universitatea „Babeș-Bolyai”. În această perioadă, a susținut cursuri la Facultatea de Fizică și Facultatea de Matematică. În anul 1969, a fost transferat la Institutul de Fizică Atomică din București. În anul 1990, a devenit profesor la Facultatea de Fizică a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. În perioada 1992-2000, a fost ales decan al aceleiași facultăți.

A fost cercetător asociat la CNRS – Grenoble (1970), profesor asociat la Carnegie-Mellon University, Pittsburg (1989-1990), profesor clasa I, Universitatea „J. Fourier”, Grenoble (1992-1993) și profesor invitat la peste 30 de universități din Europa, Asia și SUA.

Este director al Centrului de Excelență „Fizica Corpului Solid” și al Bazei de Cercetare cu Utilizatori Multipli din anul 1996. De asemenea, este președinte de onoare al Filialei din Cluj a Academiei Române. În cadrul Academiei Române, este și președinte al Comisiei de Știința Materialelor din anul 2010.

Printre premiile și distincțiile primite se numără: Premiul Academiei Române (1971), Diploma de Excelență a Institutului de Cercetări pentru Electrotehnică (1995), Premiul de Excelență al Academiei Maghiare (2001), Premiul de Excelență „Opera Omnia” al Ministerului Educației și Cercetării (2000), Diploma de Excelență, Universitatea „Babeș-Bolyai” (2002, 2003, 2004, 2005), Premiul „Grigore Moisil” pentru Științe exacte, acordat de Marea Lojă Masonică din România (2013), Diploma de onoare și Medalia IF, Institutul de Fizică Atomică București (2015), Crucea Șaguniană, Mitropolia Ardealului (2015), Diplomă de onoare, Societatea Română de Fizică (2015), Crucea Transilvană și Ordinul „Mihai Vodă”, Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului (2015, 2019), Diploma și Medalia „Iuliu Hossu”, Episcopia Cluj-Gherla (2018). A fost distins cu Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de Comandor (2000), Ordinul Pontifical „Sancti Gregorii Magni”, în grad de Cavaler, acordat de Sfântul Scaun (2012), Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler (2015). A primit titlul de Doctor Honoris Causa al universităților din Timișoara (2004), Constanța (2005), Cluj-Napoca (2006), Târgoviște (2008), Oradea (2011), Târgu Mureș (2013) și Alba-Iulia (2016).

Referințe/aprecieri critice:

Teodor Ardelean: *Avem înaintea noastră un destin, o viață, un caracter și o nouă posibilitate de a privi sub aureolă de gânduri bune modul în care senectutea academică se însoțește intim și minunat cu rodnicile unei vieți bine specificate axiologic. Cu rădăcini nobile certe, pe care le cercetează și le cinstește mereu, acad. Emil Burzo și-a plasat și propulsat propriul destin sub semnul virtuților înalte, referențial naționale și internaționale, căci, cu adevărat, „Nimeni nu este nobil decât dacă iubește virtutea”.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IULIE 60 de ani de la finalizarea primelor blocuri din Cartierul Gheorgheni (7 iulie 1965)

Cartierul Gheorgheni face parte din marile ansambluri semicentrale și s-a născut pe un teren ocupat de locuințe semiurbane, pe parcele generoase cu grădini și livezi. Proiectul inițial, elaborat în 1964 de arhitecții Augustin Presecan, șef proiect, Vasile Mitrea și Aurelian Buzuloiu, a avut în atenție doar microraiioanele I și II. Acesta a câștigat mai multe premii și, pentru mult timp, a fost un model național în construcția de cartiere rezidențiale.

Construcția cartierului Gheorgheni a demarat în 1964 cu microraiioanele I și II, finalizate în 1965. Acestea au fost proiectate după principiile urbanismului liber și au inclus, pe lângă blocurile de locuințe, zone de agrement, centre comerciale, instituții publice. Toate aceste funcțiuni au fost distribuite echilibrat în cartier, în baza unor raze de deservire ierarhizate în raport cu diversele funcțiuni.

În 7 iulie același an, a avut loc predarea primelor locuințe construite aici. S-a trecut la luarea în evidență a spațiilor de locuit, reprezentanți ai autorităților și diverselor instituții au vizitat noile ansambluri rezidențiale. Erau finalizate 5 clădiri de locuințe, două blocuri turn și 3 blocuri cu câte 4 etaje, cu un total de 240 de apartamente. Soluțiile oferite prezentau maniere noi de abordare: de la podea la tavan, totul era finisat, cu parchet de tip mozaic mărunț, în hol cu șape turnate cu mozaic, cu ferestre și uși vopsite în combinații de culori. Cămara se preda dotată cu rafturi. O reușită erau considerate băile, care nu creau impresia de aglomerare. Și pe exterior blocurile creau o impresie plăcută prin formă și colorit echilibrat. Se amenajau străzile, erau pregătite rondourile pentru flori.

În 1969, cartierul a fost extins cu microraiioanele III (proiectat de Augustin Presecan) și IV – Alverna (proiectat de arhitecta Domnica Litvin).

Cartierul păstrează și astăzi identitatea conceptului inițial datorită faptului că nu au fost făcute îndesiri în anii 1970, care să altereze principiile după care a fost proiectat. În proiectul inițial din 1964, în cele 2 microraiioane au fost prevăzute 2 școli și 2 grădinițe–creșe, două puncte comerciale, un nucleu polivalent înglobând complexul Mercur și un dispensar. Unul din obiectivele proiectului din 1964 a fost buna accesibilitate în toate zonele din cartier, lucru urmărit prin proiectarea circulației auto „în pieptene” cu cea pietonală. După finalizarea construcțiilor, toate străzile, aleile și spațiile dintre blocuri au fost plantate masiv, astfel încât acum vegetația predomină la nivelul pietonal.

Proiectul a fost apreciat nu numai grație funcționalității sale, dar și din punct de vedere estetic, în ansamblul său oferind o imagine unitară, cu o puternică identitate vizuală, care reflectă organizarea urbană socialistă a anilor '60-'70.

Bibliografie:

1. Vasile Mitrea, Emanoil Tudose, Aurelian Buzuloiu, Eugeniu Panescu, *Cluj-Napoca în proiecte 50 de ani 1960-2010*, Cluj-Napoca, Imprimeria Ardealul, 2011, p. 173-174.
2. *A városnegyed születésnapja*, în „Igazság”, Anul XXVI, nr. 159, 7 iulie 1965, p. 1.

IULIE

2 iulie

620 ani de la ridicarea orașului Cluj la rang de **Oraș Liber Regal** (02.07.1405)

4 iulie

Ziua Națională a Statelor Unite ale Americii

Ziua Crucii Roșii Române

5 iulie

145 de ani de la nașterea actorului **Constantin TĂNASE** (05.07.1880 – 29.08.1945)

65 de ani de la moartea hidrobiologului elvețian **Pierre Alfred CHAPPUIS**. Director adjunct (1922) și subdirector (1927) al Institutului de Speologie din Cluj (05.09.1891 – 09.07.1960)

6 iulie

65 de ani de la moartea romancierului american **William FAULKNER**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1949 (25.09.1897 – 06.07.1960)

425 de ani de la intitularea lui Mihai Viteazul ca „domn al țării Românești și Ardealului și a toată țara Moldovei”, cunoscută și ca **prima unire politică a românilor într-un singur stat** (06.07.1600)

7 iulie

165 de ani de la nașterea compozitorului și dirijorului austriac **Gustav MAHLER** (07.07.1860 – 18.05.1911)

95 de ani de la moartea scriitorului englez sir **Arthur Conan DOYLE** (22.05.1859 – 07.07.1930)

8 iulie

140 de ani de la nașterea filosofului și istoricului german **Ernst BLOCH** (08.07.1885 – 04.08.1977)

9 iulie

425 de ani de la înființarea, din porunca lui Mihai Viteazul, a **Mitropoliei Românești din Transilvania** (09.07.1600)

125 de ani de la nașterea marelui lingvist român **Alexandru GRAUR** (09.07.1900 – 09.07.1988)

10 iulie

195 de ani de la nașterea pictorului impresionist și graficianului francez **Camille PISSARO** (10.07.1830 – 13.11.1903)

13 iulie

95 de ani de la debutul **primei ediții a Campionatului Mondial de fotbal**, organizată în Uruguay (13.07.1930)

14 iulie

Ziua Națională a Franței

15 iulie

95 de ani de la nașterea filosofului francez **Jacques DERRIDA** (15.07.1930 – 09.10.2004)

165 de ani de la deschiderea **Bibliotecii Societății Muzeului Ardelean** (15.07.1860)

135 de ani de la moartea scriitorului elvețian de limba germană **Gottfried KELLER** (19.07.1819 - 15.07.1890)

18 iulie

Ziua Internațională „Nelson Mandela”

165 de ani de la nașterea baritonului și pedagogului clujean **Dimitrie POPOVICI-BAYREUTH** (18.07.1860 - 06.06.1927)

19 iulie

Petru ILUȚ, sociolog clujean - 80 de ani (19.07.1945)

95 de ani de la nașterea istoricului și profesorului universitar clujean **Pompiliu TEODOR**.
Membru al Academiei Române (1990) (19.07.1930 – 08.09.2001)

20 iulie

Ziua Mondială a Șahului

Ziua Aviației Române și a Forțelor aeriene

145 de ani de la nașterea scriitorului german **Hermann von KEYSERLING** (20.07.1880 – 26.04.1946)

80 de ani de la moartea poetului francez **Paul VALÉRY** (30.10.1871 – 20.07.1945)

23 iulie

100 de ani de la nașterea biologului român **Nicolae BOȘCAIU**, membru al Academiei Române (23.07.1925 – 22.10.2008)

70 de ani de la moartea chimistului și academicianului român **Gheorghe SPACU** (05.12.1883 – 23.07.1955)

24 iulie

70 de ani de la moartea geografului și pedagogului francez **Emanuel de MARTONNE**. Profesor la Universitatea din Cluj în 1921 (01.04.1873 – 24.07.1955)

25 iulie

120 ani de la nașterea romancierului, dramaturgului și filosofului britanic de expresie germană **Elias CANETTI**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1981 (25.07.1905 – 13.08.1994)

80 de ani de la moartea prozatorului și folcloristului **Enea HODOȘ** (31.12.1858 – 25.07.1945)

26 iulie

150 de ani de la nașterea psihanalistului elvețian **Carl Gustav JUNG**, fondatorul psihologiei analitice (26.07.1875 – 06.06.1961)

27 iulie

190 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și eseistului italian **Giosue CARDUCCI**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1906 (27.07.1835 – 16.10.1907)

85 de ani de la debutul pe micile ecrane a îndrăgितului personaj de desen animat **Bugs Bunny**, în desenul animat *A Wild Hare* (27.07.1940)

28 iulie

275 de ani de la moartea compozitorului german **Johann Sebastian BACH** (31.03.1685 – 28.07.1750)

370 de ani de la moartea scriitorului francez **Cyrano de BERGERAC** (06.03.1619 – 28.07.1655)

29 iulie

Ziua Imnului Național al României

130 de ani de la nașterea dramaturgului, prozatorului și publicistului **Victor Ion POPA**, autorul cunoscutei piese de teatru „Take, Ianké și Kadîr” (29.07.1895 – 30.03.1946)

135 de ani de la moartea pictorului olandez **Vincent van GOGH** (30.03.1853 – 29.07.1890)

30 iulie

55 de ani de la **primul meci internațional de fotbal feminin din România**, între echipele „Foresta Arad” și „Olimpia Zdar” din Cehoslovacia (30.07.1970)

Emil BURZO, fizician, profesor universitar. Președinte al filialei Cluj a Academiei Române (2010-) – 90 de ani (30.07.1935)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII AUGUST

Romulus LADEA

(55 de ani de la moarte)

Date biografice: n. 17 mai 1901, Jitin, județul Caraș-Severin – d. 27 august 1970, Arcuda, județul Ilfov. Sculptor, cadru didactic universitar.

Romulus Ladea și-a început studiile la Oravița și Timișoara, continuându-le, din anul 1922, la Școala de Arte Frumoase din București, în clasa lui Dimitrie Paciurea. A efectuat călătorii de studii la Berlin, Budapesta, Viena, Dresda și München (1923). În perioada 1924-1925, s-a aflat la Paris unde a urmat cursurile și lecțiile de sculptură predate de Antoine Bourdelle la Academie de la Grande Chaumiere, a frecventat Academia Julian și Ecole du Louvre, audiind cursuri de desen, anatomie artistică și istorie a artei. În primăvara anului 1925, este practicant în atelierul lui Brâncuși din Montparnasse, angajat să lucreze la trei opere ale sculptorului, celebru la acea vreme.

A activat ca profesor la Școala de Arte Frumoase din Cluj (1927-1933), unde a fost și rector din 1936, dar și la Timișoara (1933-1941). A fost numit, din anul 1949, profesor de sculptură la Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj (1949-1950, 1961-1966).

A fost membru al Salonului literar artistic Arad (1922-1926). A debutat public în anul 1920. A susținut expoziții personale, regionale și județene, republicane, expoziții românești peste hotare.

Opera (selectiv). Gama genurilor abordate de sculptor a fost extrem de variată: compoziții, nuduri, portrete, reliefuri, în materiale și tehnici diferite. Tipurile personajelor abordate a fost extrem de variat: *Tatăl lui Gheorghe, Fiul meu Ion, Cronicar, Cap de fetiță, Iovan Iorgovan* (bust), *Țăran din satul meu, Mama, Torcătoarea, Autoportret, Iubire, Cap de bătrân, Victor Babeș* (bust), *A. Cârdea* (bust), *Petöfi Sándor*. Dintre lucrările de artă pot fi amintite: *Avram Iancu* (Baia de Criș, 1924), *Damaschin Bojincă* (Oravița, 1930), *Simion Bărnuțiu* (bust) (Șimleul Silvaniei, 1930), *Mihai Eminescu* (Oravița, 1933, Șiria, Arad (1939), *Vincentiu Babeș* (bust, Timișoara, 1939), *Horea* (Albac, Cluj, 1964) etc. Printre cele expuse la Cluj se numără: *Ion Agârbiceanu* (1970), *Lucian Blaga* (1970) și grupul statuar *Școala Ardeleană* (1973).

Alături de participarea consecventă la expoziții de grup și colective, lucrările sale au fost prezentate publicului în retrospectivile organizate în 1958 la București, și în 1965, la Muzeul de Artă din Cluj. Înalta prețuire a muncii și a creației sale s-a concretizat în acordarea titlurilor de Artist emerit (1957) și Maestru emerit al artei (1964) „pentru merite deosebite în activitatea desfășurată în domeniul teatrului, muzicii, artelor plastice și cinematografilei”.

Referințe/aprecieri critice:

Rodica Indig : *Romul Ladea își merită cu prisosință locul în panteonul artei românești alături de Paciurea, Anghel sau Jalea. Lucrările lui ne confruntă cu o conștientizare a trecerii prin timp și ele se constituie ca repere spirituale pentru o întreagă comunitate. Iar omul Romul Ladea, profesorul, creatorul de stil și școală acum, la jumătate de secol de la plecarea lui în altă lume, continuă să fie foarte viu.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII AUGUST 105 ani de la înființarea Institutului de Literatură și Tipografie „Minerva” din Cluj (16 august 1920)

Institutul de Literatură și Tipografie *Minerva* din Cluj a fost cea mai importantă tipografie a comunității maghiare, înființată ca societate pe acțiuni la 16 august 1920. Fondatoare au fost renumite familii nobiliare, personalități ale comunității maghiare. Din 1923, și bisericile reformată, unitariană și romano-catolică s-au implicat în susținerea financiară a editurii.

Pentru început a fost achiziționată tipografia și legătoria de carte a lui Stief János, apoi librăria lui Stein János, fundamentându-se domeniile de activitate ale noii societăți. În 1923, *Minerva* a devenit acționar al Institutului pentru Literatură *Bolyai* din Târgu Mureș și proprietar al Tipografiei de carte *Erzsébet* din Târnăveni, mutată cu întreg echipamentul la Cluj. În 1930, a fost achiziționată și tipografia în relief a lui Újhelyi Mór, diversificându-se capacitățile tehnice ale societății.

Minerva deținea tipografie, legătorie, zincografie, magazine de comercializare a cărților, hârtiei și articolelor de papetărie. În 1929, lucra cu 10 mașini de tipărit, 3 mașini pentru liniere, 20 de mașini de legat cărți, 7 mașini de zincografiere, 13 motoare. Se prelucrau anual 15-20 de vagoane de hârtie. S-au făcut investiții și în clădiri menite să asigure spațiul necesar de funcționare, inițial pe strada Baron L. Popp (Brassai Sámuel de azi), apoi pe strada Gutenberg (azi Tipografiei). După zece ani, *Minerva* ocupa 45 de încăperi, avea 115 angajați de specialitate, 52 de funcționari permanenți și 15 colaboratori externi cu contract.

Minerva s-a afirmat ca o editură cu o activitate remarcabilă. În 1927, 44,5% din tipărițiile în limba maghiară din România și 50,7% din producția tipografică clujeană proveneau de la *Minerva*. O preocupare de bază până în 1940 a fost tipărirea de manuale școlare; 228 de titluri, în aproape 1 milion de exemplare. În două decenii de pace, au ajuns pe piață 3.300.000 de exemplare de carte realizate la *Minerva*. Au fost publicați scriitori importanți, s-au tradus și publicat lucrări din literatura maghiară, din literatura română, lucrări cu caracter științific. Editura *Minerva* a publicat seriile intitulate: *Erdélyi Magyar Naptár*, *A Magyar Nép Könyvtára*, *Minerva Könyvtár*, *Magyar Ifjuság Könyvtára*, *Pásztortűz Könyvtára*, *Erdélyi Tudományos Füzetek*, *Erdélyi Ritkaságok*, *Minerva Népkönyvtár*. În 1921, *Minerva* a scos propria revistă, „Pásztortűz”. De asemenea, a tipărit în jur de 56 de periodice. În ce privește publicațiile în limba română, între acestea s-au numărat manuale sau traduceri din literatura maghiară în limba română, dar și periodice și publicații ocazionale. De menționat este tipărirea, în 1929, a *Enciclopediei Române – Minerva*.

Editura și tipografia *Minerva* a fost naționalizată după Al Doilea Război Mondial.

Bibliografie:

1. Tibori Szabó Zoltán, Újvári Mária, *A kolozsvári Minerva Története és bibliográfiája (1920-1948)*, Cluj-Napoca, Editura Asociației Culturale Minerva, 2015.
2. *Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Részvénnytársaság*, în *Magyar Katolikus Lexikon*, în <http://lexikon.katolikus.hu/M/Minerva%20Irodalmi%20%C3%A9s%20Nyomdai%20M%C5%B1int%C3%A9zet%20R%C3%A9szv%C3%A9nyt%C3%A1rsas%C3%A1g.html>, accesat la 17 april. 2024.

AUGUST

1 august

50 de ani de la **semnarea actului final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa**, de la Helsinki – Finlanda (01.08.1975)

2 august

105 ani de la nașterea medicului **Victor V. PAPILIAN** (02.08.1920 – 15.11.1982)

5 august

175 de ani de la nașterea scriitorului francez **Guy de MAUPASSANT** (05.08.1850 – 06.07.1893)

6 august

Ziua Mondială a Luptei pentru Interzicerea Armei Nucleare – „Ziua HIROSHIMEI”

7 august

50 de ani de la înființarea **Asociației Artiștilor Plastici din Cluj** sub denumirea de *Asociația Artiștilor Plastici Amatori și a Creatorilor de Artă Populară* (07.08.1975)

8 august

120 de ani de la nașterea compozitorului francez **André JOLIVET** (08.08.1905 – 19.12.1974)

150 de ani de la nașterea istoricului **Constantin GIURESCU** (08.08.1875 – 28.10.1918)

9 august

145 de ani de la nașterea istoricului și omului politic **Ioan LUPAȘ**. Fondator al *Institutului de Istorie Națională* din Cluj în 1920. Membru al Academiei Române din 1914 (09.08.1880 - 03.07.1967)

11 august

95 de ani de la nașterea scriitorului și dramaturgului **Teodor MAZILU** (11.08.1930 – 19.10.1980)

12 august

Ziua Internațională a Tineretului

125 de ani de la moartea teologului și filosofului rus **Vladimir Sergheevici SOLOVIEV** (29.01.1853 – 12.08.1900)

60 de ani de la moartea istoricului și publicistului **Constantin KIRIȚESCU** (03.09.1876 – 12.08.1965)

15 august

Ziua Marinei Române

Pompei COCEAN, geograf și scriitor, profesor universitar. Fondator al *Centrului de Geografie Regională* din Cluj-Napoca în 2002 – 75 de ani (15.08.1950)

16 august

Alexandru AGACHE, bariton clujean - 70 de ani (16.08.1955)

105 ani de la înființarea, la Cluj, a **Editurii Minerva** (*Minerva Nyomdai Müintézet*) (16.08.1920)

105 ani de la nașterea eseistului, criticului literar, poetului și publicistului **Virgil IERUNCA** (16.08.1920 – 28.09.2006)

155 de ani de la nașterea chimistului clujean, profesor universitar **Adrian OSTROGOVICH** (16.08.1870 – 31.12.1956)

165 de ani de la nașterea poetului francez **Jules LAFORGUE** (16.08.1860 – 29.08.1887)

17 august

100 de ani de la moartea scriitorului **Ioan SLAVICI** (18.01.1848 – 17.08.1925)

18 august

175 de ani de la moartea scriitorului francez **Honoré de BALZAC** (20.05.1799 – 18.08.1850)

20 august

105 ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Zoe DUMITRESCU-BUȘULENGA** (20.08.1920 – 05.05.2006)

21 august

65 de ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Stadionului Municipal** (21.08.1960)

145 de ani de la nașterea istoricului și arheologului clujean, pionier al arheologiei moderne din Transilvania, **KOVÁCS István** (21.08.1880 – 15.08.1955)

22 august

65 de ani de la inaugurarea noului sediu al **Casei de Cultură a Studenților** din Cluj-Napoca (22.08.1960)

135 de ani de la moartea poetului, dramaturgului și omului politic **Vasile ALECSANDRI** (14.06.1818 – 22.08.1890)

175 de ani de la moartea poetului german **Nikolaus LENAU** (13.08.1802 – 22.08.1850)

23 august

Ziua Internațională pentru Comemorarea Sclaviei și Abolirii acesteia

Ziua Europeană de Comemorare a Victimelor Stalinismului și Nazismului

25 august

95 de ani de la nașterea actorului Teatrului Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, **CSÍKY András** (25.08.1930-13.01.2024)

26 august

105 ani de la acordarea dreptului de vot femeilor din SUA (amendamentul 19 la Constituția SUA) (26.08.1920)

120 ani de la nașterea desenatorului, gravorului și ilustratorului de carte clujean **SZABÓ Béla Gy.** (26.08.1905 - 30.11.1985)

145 de ani de la nașterea scriitorului francez **Guillaume APOLLINAIRE** (26.08.1880 – 09.11.1918)

27 august

Ziua Independenței Republicii Moldova. Sărbătoarea Națională a Republicii Moldova

27-31 august

Zilele Bibliotecii TRANSILVANIA din Chișinău

28 august

55 de ani de la moartea sculptorului **Romulus LADEA** (17.05.1901 – 28.08.1970)

30 august

75 de ani de la moartea istoricului și profesorului universitar clujean **Alexandru I. LAPEDATU**. Fondator al Institutului de Istorie Națională din Cluj în 1920 (14.09.1876 – 30.08.1950)

31 august

Ziua Limbii Române

80 de ani de la nașterea bibliotecarului **Traian BRAD**. Director al Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj în anii 1987 – 2002 (31.08.1945— 08.06.2002)

145 de ani de la nașterea actorului și regizorului **Ștefan BRABORESCU** (31.08.1880 – 04.01.1971)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII SEPTEMBRIE

EISLER Mátyás

(160 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 8 septembrie 1865, Páty, Ungaria – d. 13 decembrie 1930, Cluj. Rabin, savant al evreimii din Transilvania, slujind peste 40 de ani Comunitatea Evreilor de Rit Occidental (Neolog) din Cluj.

A urmat studii rabinice la Budapesta, apoi la Seminarul rabinic Hildesheimer din Berlin și a obținut doctoratul în filosofie la Universitatea din Budapesta în 1889.

Un an mai târziu, a devenit profesor de limba ebraică la Seminarul Internațional pentru Formarea Rabinilor din capitala Ungariei, în 1891, stabilindu-se la Cluj, unde a fost ales șef-rabin al Comunității Neologe.

A fost un ideolog al reformismului religios, ocupând mult timp funcția de președinte al Biroului Israelit din Ardeal și Banat (neolog). Sub coordonarea sa a apărut, din 1906, un anuar al comunității. Predicile sale de amvon au fost editate în volume separate. În plan instituțional, împreună cu președintele comunității neologe a inițiat înființarea, în anul 1904, a școlii elementare neologe, pe lângă care, timp de mulți ani, a funcționat și o grădiniță pentru copii evrei. În anul 1927, Eisler a elaborat o programă pentru școlile evreiești în care, pe lângă cunoștințele biblice (Tora), se punea accent pe învățarea limbii ebraice, a istoriei și culturii poporului evreu, toate în spiritul rededeptării conștiinței naționale.

Încă din anul 1893, Eisler a fost abilitat ca profesor asociat de limbi și literaturi semitice la Universitatea „Francisc Iosif” din Cluj, unde a predat până în anul 1919. A publicat peste 200 de articole și studii în domeniul lingvisticii semite, a istoriei evreilor din Transilvania (rezultatele cercetărilor sale din acest domeniu fiind publicate în *Enciclopedia Judaica*) și istoriei literare. A publicat în „Pester Loyd”, „Neues Pester Journal”, „Egyenlőség”, „Erdélyi Múzeum”, „Allgemeine Zeitung des Judentumsban”, „Új kelet” și multe alte publicații. În deceniile de după Primul Război Mondial, a fost îndrumător spiritual al revistei „Új kelet” și membru al Societății „Kemény Zsigmond” din 1923.

A desfășurat o intensă activitate de organizare a vieții religioase, a învățământului (mai ales Talmud-Tora), de răspândire a culturii iudaice, încercând rezolvarea problemelor cu care se confrunta evreimea clujeană, dovedindu-se un susținător al sionismului. În noiembrie 1918, a fost unul dintre participanții la reuniunea de la cafeneaua Urania din Cluj, unde s-au pus bazele Uniunii Naționale a Evreilor din Transilvania, a cărei filieră clujeană a fost lidera vieții sioniste locale, susținută de ziarul „Új kelet”.

Referințe/aprecieri critice:

Andrei Zador: *Rabinul Mátyás Eisler rămâne în istoria evreimii clujene neologe cel mai prestigios reprezentant al său, savant ebraist, și orientalist, apreciat istoric, scriitor, conducător religios implicat în problematica obștii sale (fără să o părăsească). A avut un merit major în acceptarea comunității neologe de către sofisticata societate intelectuală a Clujului.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII SEPTEMBRIE 70 de ani de la înființarea Filarmonicii de Stat „Transilvania” Cluj (1 septembrie 1955)

La Cluj, prima formație orchestrală s-a constituit în anul 1793, în cadrul Teatrului Maghiar. Istoric, demersul a fost urmat de inițiative în cadrul unor asociații muzicale patronate de Școala de muzică, înființată în 1819, și Cercul de muzică, activ în perioada 1841-1876. Însă abia cu primele decenii ale secolului al XX-lea publicul clujean a început să se bucure de sonoritățile ample ale unor orchestre simfonice. Dezvoltarea mișcării simfonice a fost legată de instituțiile filarmonice care au luat ființă treptat: Societatea Filarmonică „Gheorghe Dima” (1934), Societatea Filarmonică „Karl Goldmark” a comunității evreiești din Cluj (1934) și Societatea Filarmonică din Cluj (1940). Dar, cum acestea au avut un caracter efemer, nu au satisfăcut așteptările publicului meloman. Astfel, compozitorul și pedagogul Augustin Bena împreună cu medicul și scriitorul Victor Papilian, cântăreața Veturia Ghibu, violonistul și dirijorul Jean Bobescu și pianista Ana Voileanu-Nicoară au început să militeze pentru întemeierea unei orchestre simfonice de sine stătătoare. Eforturile lor s-au concretizat abia în 1946 cu înființarea Filarmonicii „Ardealul”. Acest ansamblu era compus covârșitor din angajați ai Operei Române, care prestau această activitate în timpul liber, în schimbul unor beneficii materiale simbolice. Filarmonica „Ardealul” a reușit să susțină concerte memorabile pe parcursul celor 3 ani de ființare, oferind o moștenire extrem de valoroasă în fundamentarea Filarmonicii de Stat.

La 1 septembrie 1955 a fost înființată Filarmonica de Stat din Cluj. Aceasta își începea activitatea cu două formații: Orchestra simfonică și Orchestra populară, care a funcționat înainte de anul 1955 ca formație independentă a Sfatului Popular al Regiunii, sub denumirea de „Înfrățirea”. Posturile de director și prim dirijor al orchestrei simfonice au fost ocupate de Antonin Ciolan. Orchestra simfonică cuprindea 67 de muzicieni, pentru început cu un număr mare de cumularzi de la diferite instituții muzicale deja existente în Cluj. Ansamblul instrumental de muzică populară număra 20 muzicieni.

Programul primului concert propunea publicului „Concertul pentru coarde” de Sigismund Toduță, „Concertul pentru pian și orchestră în do minor” de Serghei Rahmaninov și Simfonia a III-a „Eroica” de Ludwig van Beethoven, Uvertura „Maeștrii cântăreți din Nürnberg” de Richard Wagner. Cu acest program, susținut în seara zilei de 4 decembrie 1955, a fost inaugurată prima stagiune a Filarmonicii. La pupitrul dirijoral s-a aflat maestrul Antonin Ciolan, solistă fiind pianista Silvia Șerbescu. Efortul muzicienilor de a se prezenta la cel mai înalt nivel în fața melomanilor clujeni a fost răsplătit cu îndelungi aplauze și scrisori de recunoștință din partea spectatorilor.

Activitatea de formator a lui Antonin Ciolan și excelenta pregătire a muzicienilor au asigurat un progres rapid Filarmonicii clujene, care s-a impus în scurt timp la nivel național și internațional. Parcurgând etape mai faste sau mai dificile, instituția a știut să-și păstreze și să-și dezvolte tradițiile și valorile.

Bibliografie:

Simona Spiridon, Mihaela Spiridon, *File din istoria Filarmonicii „Transilvania” din Cluj (1955-1989)*, Cluj-Napoca, Ecou Transilvan, 2017, p. 9-30.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

Ziua Diplomației Române

70 de ani de la înființarea **Filarmonicii de Stat Cluj** (azi **Filarmonica de Stat Transilvania**) (01.09.1955)

100 de ani de la nașterea geologului, muzicologului și profesorului universitar clujean **Ioșif VIEHMANN** (01.09.1925 – 06.08.2016)

3 septembrie

75 de ani de la moartea inventatorului român, pionier al aviației mondiale, **Traian VUIA** (29.08.1872 – 03.09.1950)

5 septembrie

120 de ani de la nașterea autorului englez de origine maghiară **Arthur KOESTLER** (05.09.1905 – 03.03.1983)

7 septembrie

Ziua Europeană a Culturii Iudaice

155 de ani de la inaugurarea Gării din Cluj (07.09.1870)

8 septembrie

Ziua Internațională pentru Alfabetizare

95 de ani de la nașterea scriitorului, scenaristului și omului politic **Petre SĂLCUDEANU** (08.09.1930 – 06.11.2005)

195 de ani de la nașterea scriitorului francez de limbă provensală **Frédéric MISTRAL**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1904 (08.09.1830 – 25.03.1914)

9 septembrie

165 de ani de la nașterea inginerului agronom și profesorului universitar clujean **PÁTER Béla**. Fondator al primei stațiuni de plante medicinale din lume și a primei grădini agrobotanice în 1904 (09.09.1860 – 24.06.1938)

10 septembrie

215 ani de la nașterea revoluționarului transilvănean **Simion BALINT**, unul dintre apropiații lui Avram IANCU, în timpul revoluției de la 1848-1849 din Transilvania (10.09.1810 – 16.05.1880)

11 septembrie

95 de ani de la nașterea prozatorului clujean **SZABÓ Gyula** (11.09.1930 – 21.12.2004)

12 septembrie

85 de ani de la descoperirea, în peștera Lascaux din Franța, a unor picturi rupestre preistorice (11.09.1940)

13 septembrie

Ziua Pompierilor din România

165 de ani de la nașterea medicului român **Thoma IONESCU**, întemeietorul școlii românești de chirurgie (13.09.1860 – 28.03.1926)

14 septembrie

130 de ani de la **inaugurarea Podului de la Fetești – Cernavodă**, construit de inginerul român Anghel Saligny (14.09.1895)

15 septembrie

Ziua Internațională a Democrației

105 ani de la nașterea geologului și paleobotanistului clujean **Răzvan GIVULESCU** (15.09.1920 - 10.07.2007)

135 de ani de la nașterea scriitoarei engleze **Agatha CHRISTIE** (15.09.1890 – 12.01.1976)

16 septembrie

Ziua Internațională pentru Păstrarea Stratului de Ozon

145 de ani de la înființarea Societății Farmaciștilor din România (16.09.1880)

180 de ani de la inaugurarea, la Cluj, a noii clădiri a **Căsei Sfatului Orășenesc** (Primăria veche) (16.09.1845)

45 de ani de la moartea cunoscutului psihopedagog elvețian **Jean PIAGET** (09.08.1896 – 16.09.1980)

19 septembrie

Ziua Europeană a Patrimoniului

21 septembrie

Ziua Internațională a Păcii

Ziua Europeană fără Mașini

165 de ani de la moartea filosofului german **Arthur SCHOPENHAUER** (22.02.1788 - 21.09.1860)

22 septembrie

130 de ani de la ultima vizită, la Cluj, a împăratului **Francisc Iosif** (22.09.1895)

23 septembrie

Ziua Internațională împotriva Exploatării Sexuale și Traficului Femeilor și Copiilor

155 de ani de la moartea scriitorului francez **Prosper MÉRIMÉE** (27.09.1803 – 23.09.1870)

24 septembrie

Ziua Woerner - Ziua Parteneriatului pentru Pace

26 septembrie

Ziua Europeană pentru Diversitate Lingvistică

80 de ani de la moartea compozitorului maghiar **BARTÓK Béla** (25.03.1881 – 26.09.1945)

27 septembrie

Ziua Mondială a Turismului

200 de ani de la **inaugurarea primei linii de cale ferată din lume**, între orașele engleze Stockton și Darlington (27.09.1825)

28 septembrie

130 de ani de la moartea chimistului și microbiologului francez **Louis PASTEUR**, descoperitorul vaccinului antirabic (27.12.1822 – 28.09.1895)

29 septembrie

Ziua Mondială a Inimii

30 septembrie

Ziua Internațională a Traducătorilor

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII OCTOMBRIE

Tiberiu POPOVICIU
(50 de ani de la moarte)

Date biografice: n. 16 februarie 1906, Arad – 29 octombrie 1975, Cluj-Napoca. Matematician, profesor universitar, membru al Academiei Române.

Studii secundare la Liceul „Moise Nicoară” din Arad (1924), apoi la Facultatea de Științe a Universității București (1927). A aprofundat matematica într-un stagiul de cercetare la prestigioasa școală École Normale Supérieure din Paris, la finalul căruia și-a susținut teza de doctorat în matematică cu titlul *Sur quelques propriétés des fonctions d'une ou de deux variables réelles*.

Și-a început activitatea didactică la Facultatea de Științe din Cluj imediat după întoarcerea din Franța, lucrând ca secretar al Seminarului de Matematici, apoi ca asistent (1933-1936). Timp de câțiva ani, până în 1942, a fost conferențiar la Facultatea de Științe din Cernăuți, apoi profesor la Universitatea din Iași, iar după revenirea universității clujene din refugiul de la Sibiu și Timișoara, profesor titular la Catedra de Algebră superioară și Teoria numerelor la Facultatea de Matematică și Fizică a Universității din Cluj (1946-1975).

De-a lungul carierei sale, a îndeplinit mai multe funcții: șef de catedră, decan (1950-1953), director al Institutului de Calcul Numeric al Academiei Române, filiala Cluj. S-a implicat și în coordonarea și conducerea unor publicații științifice matematice, precum revistele „Mathematica” și „Studii și cercetări matematice”. Una dintre realizările remarcabile ale carierei o constituie definitivarea construirii calculatorului DACICC-1 (Dispozitiv Automat de Calcul, 1961), prototipul primei generații de calculatoare românești.

Pe plan științific, Tiberiu Popoviciu este recunoscut ca unul din marii matematicieni ai României, având contribuții importante și originale în teoria funcțiilor de variabile reale, analiză numerică, algebră și teoria numerelor, probleme de calcul grafic și nomografic. A format generații întregi de matematicieni, colaborând și cu profesorii de liceu din mai multe orașe din Transilvania pentru introducerea elementelor de tehnică de calcul în învățământul preuniversitar.

A fost membru corespondent (1948) și, ulterior, titular al Academiei Române (1963), președinte al filialei Cluj a Societății de Științe Matematice și membru al Societății de Științe Matematice din Franța.

Opera (selectiv): *Asupra unor polinoame remarcabile* (1927), *Asupra polinoamelor care formează un șir Appel* (1932), *Despre cea mai bună aproximație a funcțiilor continue prin polinoame* (1938), *Curs de matematici generale* (1938), *Analiză matematică. Noțiuni introductive de calcul aproximativ* (1947), *Curs de algebră superioară. Numere reale și complexe. Noțiuni de teoria numerelor* (1948), *Matematica și Cibernetica* (1963), *Analiză Numerică* (1975).

Referințe/aprecieri critice:

Prof. Dr. Wolfgang Breckner: *Savant de renume mondial. Prin lucrările sale, prin lecțiile și seminariile științifice pe care le-a condus, a creat o Școală românească de Analiză numerică.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII OCTOMBRIE 130 de ani de la prima căsătorie civilă încheiată la Cluj (8 octombrie 1895)

La 1 octombrie 1895 au intrat în vigoare prevederile legii din 1894 privind căsătoria civilă și de administrare uniformă a registrelor de stare civilă. Noua lege introducea obligativitatea căsătoriei civile, lăsând intacte obligațiile religioase. Bărbații se puteau căsători la 18 ani, iar fetele la 16 ani; căsătoria era precedată de un anunț și trebuia încheiată în fața unui funcționar civil și a doi martori; decesul unuia dintre soți ori divorțul legal puteau fi considerate ca încetare a căsătoriei. Acum s-a reglementat și sistemul registrelor de stare civilă, ținute de instituții desemnate și care serveau drept evidențe publice ale nașterilor, căsătoriilor și deceselor, realizând înregistrarea populației de către stat.

La Cluj, prima căsătorie civilă s-a oficiat la 8 octombrie 1895, stârnind curiozitate. Concurând între ele, ziarele locale au anunțat cu câteva zile înainte căsătoria lui Tamásy Péter cu Tauffer Margit. Mirele, Tamásy Péter, în vârstă de 29 de ani, era mare proprietar de pământ și locotenent de husari în rezervă, descendent al unei familii de proprietari de terenuri. Mireasa, Tauffer Margit, provenea dintr-una din numeroasele familii Tauffer ce locuiau la Cluj la acea vreme, fiind fiica negustorului de piei József Tauffer. Taufferii au avut la Cluj descendenți activi în diverse profesii, de la avocați, medici, comercianți, la bancheri ori redactori de ziare, ca atare nu a fost de mirare că evenimentul căsătoriei civile al unui Tauffer a generat un mare interes. Cum până la data stabilită pentru derularea ceremoniei nu a fost amenajată o încăpere adecvată, a fost aleasă, provizoriu, sala de întruniri a primăriei. Pentru atmosferă, masa președintelui a fost acoperită cu o față de masă roșie și, în jurul ei, au fost așezate scaune tapițate cu catifea roșie, pentru tânărul cuplu, martori și consilierul Nagy Mór, care avea să officieze căsătoria.

Lumea a început să se adune cu jumătate de oră înainte de începerea ceremoniei și nu doar sala, ci și holul și scara de acces s-au umplut până la refuz cu rude și curioși. La acest eveniment inedit s-au prezentat și jurnaliști și reprezentanți ai autorităților. La ora 11, a intrat în sală tânărul cuplu condus de martori (cumnatul miresei și fratele mirelui), urmați de părinții mirilor și domnișoarele de onoare. Așezându-se la masă, Nagy Mór a anunțat intenția tinerilor de a se căsători, subliniind că nu exista niciun obstacol pentru aceasta. Apoi, s-a derulat aspectul juridic al momentului, cu întrebări adresate cuplului și martorilor, de la care s-au luat declarații. După aceasta, Nagy Mór a urât fericire mirilor și, înainte de a trece la înregistrarea căsătoriei, a rostit un discurs, în care a subliniat importanța căsătoriei civile. Ceremonia a durat aproximativ 25 de minute, după care noul cuplu și nuntașii au pornit spre Biserica Sf. Mihail, unde s-a desfășurat căsătoria religioasă, urmată de ospățul organizat cu prilejul acestui eveniment.

Din păcate, prima căsătorie civilă încheiată la Cluj nu a durat mult. Promițător de fericită, fără probleme financiare, aceasta s-a încheiat prin moartea timpurie a soțului, decedat subit la 33 de ani, după numai 3 ani de mariaj, lăsând în urmă o văduvă tânără cu o fetiță născută între timp. Ulterior, fosta soție s-a recăsătorit.

Bibliografie:

Nagy Béla, *De első kolozsvári polgári házasság 125. évfordulója*, în „Művelődés”, LXXIII, febr./2020.

OCTOMBRIE

1 octombrie

Ziua Internațională a Persoanelor în vârstă

Ziua Internațională a Muzicii

135 de ani de la nașterea violoncelistului, compozitorului și criticului muzical **Constantin C. NOTTARA** (01.10.1890 – 19.01.1951)

35 de ani de la moartea profesorului și istoricului literar clujean **Ioana Em. PETRESCU** (28.12.1941 – 01.10.1990)

2 octombrie

Ziua Internațională a Medicului

Ziua Internațională a Non-Violenței

105 ani de la nașterea fotbalistului și antrenorului clujean **Ștefan KOVÁCS** (02.10.1920 – 11.05.1995)

3 octombrie

130 de ani de la nașterea poetului rus **Sergei Aleksandrovici ESENIN** (03.10.1895 – 27.12.1925)

145 de ani de la deschiderea, la Cluj, a **Școlii Superioare de Fete** (Felsőbb Leányiskola) (03.10.1880)

4 – 10 octombrie

Săptămâna Mondială a Spațiului Cosmic

4 octombrie

Ziua Mondială a Habitatului

85 de ani de la moartea sociologului, filosofului și omului politic **Petre ANDREI**. Membru post-mortem al Academiei Române, din 1991 (29.06.1891 – 04.10.1940)

5 octombrie

Ziua Mondială a Arhitecturii

Ziua Internațională a Educatorului

145 de ani de la moartea muzicianului francez de origine germană **Jacques OFFENBACH** (20.06.1819 – 05.10.1880)

7 octombrie

115 ani de la nașterea prozatorului, poetului și traducătorului **Eusebiu CAMILAR** (07.10.1910 – 27.08.1965)

9 octombrie

190 de ani de la nașterea compozitorului și pianistului francez **Camille SAINT-SAËNS** (09.10.1835 – 16.12.1921)

10 octombrie

Ziua Mondială a Sănătății Mintale

Ziua Națională de Comemorare a Victimelor Holocaustului

105 ani de la nașterea geografului și profesorului universitar clujean **Alexandru SAVU** (10.10.1920 – 13.05.1992)

70 de ani de la moartea filosofului spaniol **José ORTEGA Y GASSET** (08.05.1883 – 10.10.1955)

11 octombrie

Ziua Europeană a Părinților

150 de ani de la nașterea poetului **Ștefan Octavian IOSIF** (11.10.1875 – 22.06.1913)

12 octombrie

165 de ani de la nașterea prozatoarei, autoarei dramatice și publicistei **Constanța HODOȘ** (12.10.1860 – 20.04.1934)

15 octombrie

Ziua Internațională a Nevăzătorilor - Ziua „Bastonului Alb”

125 de ani de la deschiderea Școlii de nevătători la Cluj (15.10.1900)

16 octombrie

Ziua Internațională a Alimentației

140 de ani de la nașterea scriitorului și dramaturgului **Mihail SORBUL** (pseudonimul literar al lui Mihail Smolski) (16.10.1885 - 20.12.1966)

17 octombrie

Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei

Ziua Internațională a Patrimoniului Cultural Imaterial

95 de ani de la nașterea graficianului clujean **FESZT László** (17.10.1930 – 03.05.2013)

120 ani de la nașterea poetului, traducătorului, istoricului literar și etnografului clujean **Teofil BUGNARIU**. Membru al *Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj* (17.10.1905 - 19.03.1992)

120 ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Alexandru DIMA** (17.10.1905 – 19.03.1979)

19 octombrie

90 de ani de la moartea prozatorului și dramaturgului **Gib I. MIHĂESCU** (23.04.1894 - 19.10.1935)

280 de ani de la moartea scriitorului irlandez **Jonathan SWIFT** (30.11.1667 – 19.10.1745)

24-30 octombrie

Săptămâna Internațională consacrată Dezarmării

24 octombrie

Ziua Internațională a Organizației Națiunilor Unite

Ziua Internațională a Dezvoltării Informaționale

25 octombrie

Ziua Forțelor Armate Române

26 octombrie

165 de ani de la fondarea **Universității Alexandru Ioan Cuza** din Iași (26.10.1860)

175 de ani de la nașterea istoricului, arheologului, epigrafistului și folcloristului **Grigore TOCILESCU**. Vicepreședinte al Academiei Române în anii 1896-1898; 1907-1909 (26.10.1850 – 18.09.1909)

27 octombrie

Ziua Mondială a Patrimoniului Audiovizual

28 octombrie

60 de ani de la moartea pictorului **Lucian GRIGORESCU** (01.02.1894 – 28.10.1965)

29 octombrie

Ziua Internațională a Internetului

145 de ani de la nașterea compozitorului, dirijorului și profesorului clujean **Augustin BENA** (29.10.1880 - 10.01.1962)

50 de ani de la moartea matematicianului și profesorului clujean **Tiberiu POPOVICIU**. Membru al Academiei Române din 1948 (16.02.1906 – 29.10.1975)

30 octombrie

95 de ani de la premiera filmului „Ciuleandra”, prima ecranizare după romanul omonim al lui Liviu Rebreanu și primul film sonor în limba română (30.10.1930)

140 de ani de la nașterea poetului american **Ezra POUND** (30.10.1885 – 01.11.1972)

31 octombrie

Ziua Internațională a Mării Negre

Ziua Arhivelor Naționale

65 de ani de la moartea filosofului **Mircea FLORIAN** (01.04.1888 – 31.10.1960)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII NOIEMBRIE

Traian DĂRJAN

(105 de ani de la naștere)

Date biografice: n. 18 noiembrie 1920, Someșeni, județul Cluj – d. 25 februarie 1945, Dúbravy, Slovacia. Aviator român căzut în cel de Al Doilea Război Mondial.

Născut într-o familie de țărani români, a făcut studiile primare în satul natal, iar pe cele secundare la Liceul Comercial din Cluj. În 1939, s-a înscris la Școala de pilotaj a Asociației Române pentru Propaganda Aviației (ARPA), obținând în câteva luni un brevet de pilot de turism clasa a II-a. Fiind pasionat de zbor, a obținut și brevetul de pilot militar urmând cursurile Școlii de Pilotaj la Tecuci (1940-1941).

Promovat la gradul de adjutant aviator, a activat ca instructor de aviație în cadrul Școlii de Aviație Militară din Tecuci până în octombrie 1942, când a fost transferat la Grupul 9 Vânătoare din Tiraspol. A participat la mai multe misiuni de vânătoare pe frontul de est. Într-o misiune din 22 august 1944, în apropierea Iașului, a fost doborât și a căzut prizonier în mâinile rușilor, dar a fost eliberat după câteva săptămâni, ca urmare a semnării Armistițiului României cu Națiunile Unite și a luptei comune a armatelor române și a celor sovietice împotriva celor germane.

Ultima perioadă a activității sale de pilot militar s-a desfășurat pe frontul de vest, din toamna lui 1944 până în ziua fatidică de la sfârșitul lunii februarie. De pe aerodromurile din Sibiu și Cluj, a efectuat numeroase misiuni de luptă în aer împotriva aviației germane, contribuind la eliberarea totală a teritoriului României de sub ocupația nazistă. După 25 octombrie 1944, a efectuat alte misiuni pe fronturile din Ungaria și Slovacia, luând parte la bombardamentele asupra Budapestei și asupra obiectivelor militare ungare și germane în retragere. Ultima misiune a fost executată în 25 februarie 1944, când Dârjan a fost solicitat de căpitanul Băzu Cantacuzino, un as al aviației române din război, să-l însoțească într-o nouă misiune împotriva aviației germane. A fost doborât în timpul acestei misiuni, nemaireușind redresarea avionului.

Palmaresul lui ca pilot militar numără aproximativ 175 de misiuni de zbor, cu 12 victorii aeriene, ceea ce înseamnă, în termenii aviației militare, tot atâtea avioane doborâte și scoase din acțiune. Încă din timpul războiului, a fost decorat cu Ordinul „Virtutea Aeronautică de război”, cu spade, clasa Crucea de Aur cu prima baretă (6 oct. 1944), și cu a doua baretă (31 oct. 1944), iar postmortem, la 11 aprilie 1945, cu clasa Cavaler și cu ordinul „Virtutea Militară”, clasa a II-a. În memoria acestuia, filiala clujeană a Aeroclubului Român, care îi poartă numele, a înființat o cupă transmisibilă, oferită ca premiu în cadrul concursului de aterizare precisă cu avioane sportive.

Referințe/aprecieri critice:

General Emanoil Ionescu: *Având în vedere curajul, abnegația și spiritul de sacrificiu dus până la jertfirea de sine, dovedite [...] în timpul inegalei și vijelioasei lupte aeriene din sectorul Detva, pentru avântul și temeritatea cu care s-a aruncat în lupta cu un inamic superior numericeste, sfidând moartea și jertfindu-se pe sine pentru gloria aripilor românești și pentru apărarea șefului său de patrulă pe care niciodată nu l-a părăsit în luptă, oricât de grea ar fi fost aceasta, ordon: citarea prin Ordin de Zi pe Corpul Aerian Român a adj.stj.av. Traian Dârjan din Grupul 9 Vânătoare a cărui acțiune de înaltă bravură dusă până la sublima jertfă, va rămâne veșnică în amintirea zburătorilor români.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII NOIEMBRIE 105 ani de la ceremonia de deschidere a instituției de învățământ românesc „Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj” (14 noiembrie 1920)

În anul 1878, la inițiativa Camerei de Comerț din Cluj, a fost înființată Școala Superioară de Comerț, care în 1885 a fost redenumită Academie de Comerț, dar fără a primi rang de instituție de învățământ superior, obiectiv atins abia în anul 1902. După 1918, Academia maghiară a fost preluată de Statul român și, în 1920, a fost înființată Academia Comercială română din Cluj, a doua instituție de acest tip din țară, după cea de la București, fondată în anul 1913.

La 14 noiembrie 1920, a avut loc ceremonia inaugurală a Academiei Comerciale. În 1922 și-a schimbat denumirea în Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, mai apoi, în 1931, devenind Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale Regele „Carol al II-lea”.

Academia a avut la început cursuri de 3 ani în anul academic 1920-1921, de 2 ani pentru secția maghiară, până la încheierea ciclului de studii în 1922, când aceasta a fost sistată definitiv. Din 1922, existau două secții de specializare: comerț, bancă, asigurări și industrială. În cadrul seminarului pedagogic se asigura pregătirea teoretică pentru specializarea de profesori pentru învățământul comercial. În anul 1929, s-a introdus un an preparator pentru uniformizarea pregătirii viitorilor studenți proveniți de la liceele comerciale și teoretice. Apoi, începând din 1937, anul preparator a fost transformat în anul I, programul de învățământ fiind organizat pe două cicluri de câte doi ani de cursuri generale, respectiv speciale pentru cele două specializări. Din anul universitar următor, s-au introdus trei specializări: Științe economice, financiare și sociale, Economie publică și Economia particulară.

Dintre membrii corpului profesoral pot fi amintiți: Gheorghe Bratu, Aurel Ciortea, Silviu Dragomir, Ion Evian, Dumitru Voinea, Victor Jinga, Gheorghe Moroianu, Ion I. Lapedatu. Unii funcționau la Universitatea din Cluj, alții veneau din învățământul preuniversitar sau din mediul de afaceri. O parte au studiat în străinătate, aveau contacte în mediile academice și de afaceri din țară și străinătate, erau implicați în activități economice, contribuind cu toții la formarea de generații de economiști. Astfel, dacă Academia a pornit în 1920 cu 39 de studenți înscriși, în primii 10 ani de existență a școlarizat în jur de 2.000 de studenți, pentru ca până în 1948 numărul acestora să depășească 10.000.

În septembrie 1940, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj a fost nevoită să-și stabilească o nouă locație, fiind găzduită la Brașov. Aici a funcționat până în 1948, când a fost desființată abuziv de regimul comunist.

Bibliografie:

1. Teodora Farcas, Adriana Tiron-Tudor, *The Heritage of the Transylvanian Accounting School*, în „Proceda - Social and Behavioral Sciences”, nr. 188, 2015, p. 297 – 301.
2. Valeria Gîdiu, *Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale Cluj-Brașov 1920-1950*, rezumatul tezei de doctorat, Cluj-Napoca, 2011, la https://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezumat/2012/economie/Gidiu_Valeria_RO.pdf, accesat la 17 april. 2024.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

Ziua Radiodifuziunii Române

75 de ani de la deschiderea, la Cluj, a institutelor de învățământ superior cu profil artistic: **Conservatorul Gheorghe Dima, Institutul De Artă Teatrală Szentgyörgyi István și Institutul De Arte Plastice Ion Andreescu** (01.11.1950)

2 noiembrie

75 de ani de la moartea scriitorului și criticului irlandez **George Bernard SHAW**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură în 1925 (26.07.1856 – 02.11.1950).

3 noiembrie

175 de ani de la nașterea pictorului **Ion ANDREESCU** (03.11.1850 – 22.10.1882)

4 noiembrie

75 de ani de la semnarea, la Roma, a **Convenției Europene a Drepturilor omului** (04.11.1950)

5 noiembrie

Doru RADOSAV, istoric și profesor universitar clujean. Director al Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” Cluj în anii 1991-2016 – 75 de ani (05.11.1950)

145 de ani de la nașterea scriitorului român **Mihail SADOVEANU** (05.11.1880 - 19.10.1961)

6 noiembrie

145 de ani de la nașterea romancierului austriac **Robert MUSIL** (06.11.1880 – 15.04.1942)

7 noiembrie

Ziua Internațională a Victimelor Comunismului

9 noiembrie

Ziua Internațională de Luptă împotriva Fascismului și Antisemitismului

Mihai GHERMAN, istoric și bibliograf clujean – 80 de ani (09.11.1945)

Aurel RĂU, poet, eseist și traducător clujean. Membru al *Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Cluj* – 95 de ani (09.11.1930)

10 noiembrie

Ziua Mondială a Științei pentru Pace și Dezvoltare

80 de ani de la nașterea poetului **George ȚĂRNEA** (10.11.1945 - 02.05.2003)

130 de ani de la moartea prozatorului și istoricului **Alexandru ODOBESCU** (23.06.1834 – 10.11.1895)

11 noiembrie

Ziua Internațională a Amintirii (comemorarea eroilor din cele două războaie mondiale)

170 de ani de la moartea filosofului danez **Søren KIERKEGAARD** (05.05.1813 – 11.11.1855)

13 noiembrie

Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători

70 de ani de la moartea prozatorului și publicistului **Romulus CIOFLEC** (01.04.1882 – 13.11.1955)

14 noiembrie

Ziua Mondială a Diabetului

160 de ani de la nașterea scriitorului și omului politic **Constantin STERE** (14.11.1865 – 26.06.1936)

70 de ani de la moartea dramaturgului american **Robert Emmet SHERWOOD** (04.04.1896 – 14.11.1955)

15 noiembrie

180 de ani de la nașterea filosofului **Vasile CONTA** (15.11.1845 – 21.04.1882)

16 noiembrie

Ziua Internațională a Toleranței

80 de ani de la moartea actorului, regizorului și producătorului de film clujean **JANOVICS Jenő** (08.12. 1872 – 16.11.1945)

17 noiembrie

Ziua Internațională a Studenților

205 ani de la conferirea numelui **Carolina Spitalului Public de Stat din Cluj** (17.11.1820)

19 noiembrie

Ziua Mondială a Filosofiei

Ziua Cercetătorului și Proiectantului din România

Ziua Bărbatului (prin decret prezidențial 03.03.2016)

170 de ani de la moartea poetului maghiar **VÖRÖSMARTY Mihály** (01.12.1800 – 19.11.1855)

20 noiembrie

Ziua Universală a Copiilor - Ziua Convenției pentru drepturile copilului (UNICEF)

80 de ani de la începutul **Procesului de la Nürnberg** împotriva principalilor criminali de război în fața Tribunalului Militar Internațional (20.11.1945)

115 ani de la moartea scriitorului rus **Lev Nikolaevici TOLSTOI** (09.11.1829 – 20.11.1910)

21 noiembrie

Ziua Mondială a Televiziunii

Ziua Mondială a Salutului

130 de ani de la nașterea tenorului **Traian GROZĂVESCU** (21.11.1895 – 15.02.1927)

24 noiembrie

105 ani de la moartea poetului, prozatorului și dramaturgului **Alexandru MACEDONSKI** (14.03.1854 - 24.11.1920)

25 noiembrie

Ziua Internațională a Nonviolenței

Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței împotriva Femeilor

140 de ani de la moartea poetului, traducătorului și prozatorului român **Grigore ALEXANDRESCU** (22.02.1814 - 25.11.1885)

27 noiembrie

140 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului **Liviu REBREANU** (27.11.1885 – 01.09.1944)

85 de ani de la moartea istoricului, publicistului, scriitorului, criticului literar, profesorului universitar, editorului și omului politic **Nicolae IORGA** (18.06.1871 – 27.11.1940)

55 de ani de la moartea criticului literar și de artă, a esteticianului și memorialistului **Petre COMARNESCU** (23.11.1905 – 27.11.1970)

28 noiembrie

65 de ani de la moartea romancierului american **Richard WRIGHT** (04.09.1908 – 28.11.1960)

29 noiembrie

145 de ani de la nașterea prozatorului, ziaristului, dramaturgului și traducătorului **Nicolae Dimitrie COCEA** (29.11.1880 – 01.02.1949)

30 noiembrie

Ziua Mondială Împotriva Pedepsei cu Moartea

Ziua Românilor de Pretutindeni

190 de ani de la nașterea scriitorului american **Mark TWAIN** (30.11.1835 – 21.04.1910)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII DECEMBRIE

Raluca RIPAN

(50 de ani de la moarte)

Date biografice: n. 27 iunie 1894, Iași – d. 5 decembrie 1975, Cluj-Napoca. Chimist, prima femeie doctor în chimie și academician din România.

A urmat cursurile școlii primare și liceale la Iași și apoi, Facultatea de Științe, Secția Chimie a Universității din Iași (1914-1919). A obținut doctoratul în chimie la Cluj în anul 1922. În anul 1930, a fost abilitată doctor docent în chimie la Facultatea de Științe din Cluj.

În anul 1919, a fost preparator la Laboratorul de chimie minerală, iar în 1920, asistent la Laboratorul de chimie fizică, Facultatea de Științe a Universității din Iași. Din 1920, a fost șef de lucrări la Laboratorul de chimie anorganică, Catedra de Chimie anorganică și analitică la Universitatea din Cluj, din 1931, conferențiar și între 1942-1964, profesor universitar. Între anii 1948-1964, a fost prima femeie șef al Catedrei de Chimie anorganică și analitică, decan al Facultății de Chimie între anii 1948-1951 și rector al Universității Babeș între anii 1952-1956.

A fost asistentă la Academia de studii comerciale și industriale (1921-1925), conferențiar suplinitor la Facultatea de Medicină și Farmacie din Cluj (1925-1927). A ocupat funcția de director al Institutului de Chimie din Cluj, odată cu înființarea acestuia (1951). A obținut, alături de diferiți colaboratori din cadrul Institutului, certificate de autor și titluri de inventator. A organizat și utilizat o serie de laboratoare și a efectuat numeroase cercetări la catedră și la Institutul de Chimie din Cluj, care îi poartă numele.

În anul 1950, a fost aleasă deputat în Sfatul Popular Orășenesc Cluj, iar în anul 1952, în Marea Adunare Națională și reeasă în 1957, 1961 și 1965. A fost membră titulară a Academiei Române, prima femeie academician din România (1948), președintă a Filialei Cluj a Academiei Române (1957-1975). A participat la numeroase simpozioane, conferințe și congrese în țară și străinătate. A publicat peste 300 de lucrări științifice în reviste de specialitate din țară și străinătate.

I s-au decernat mai multe titluri, premii și distincții între care: Doctor Honoris Causa al Universității „Nicolaus Copernicus” din Torun, Polonia (1963), Ordinul Muncii cl. II (1948), Premiul de Stat, cl. I pentru contribuții în domeniul chimiei analitice și pentru studiul soluțiilor apoase de heteropoliacizi (1953), Steaua României cl. II (1959), Steaua Republicii Populare cl. I (1964), Om de știință emerit (1964), Meritul științific cl. I (1966), Ordinul 23 August cl. I (1974).

Opera (selectiv): *Curs de chimie anorganică. Metaloizi* (1954-1955), *Manual de lucrări practice de chimie anorganică* (1961, în colab.), *Chimia metalelor*, 2 vol. (1968-1969, în colab.), *Tratat de chimie analitică* (1973).

Referințe/aprecieri critice:

Virginia Coman, Florina Copaciu: *Acesta este profilul profesional și moral al doamnei academician Raluca Ripan care, în întreaga sa carieră, a rămas fidelă „pasiunii sale pentru știință și școală”, fiind convinsă de credința sa că „Omul de știință se justifică numai prin activitatea chemată să deschidă noi drumuri în lumea necunoscutului și numai în măsura în care creștea sa slujește omului”.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII DECEMBRIE 130 de ani de la înființarea „Societății de Binefacere a Femeilor Izraelite din Cluj” (1 decembrie 1895)

La 1 decembrie 1895, s-au pus bazele Societății de Binefacere a Femeilor Izraelite din Cluj. Prima președintă a acesteia a fost soția lui Farkasházi Fischer, cunoscut pentru renumita sa manufactură de porțelan, în anul 1900, conducerea fiind preluată de soția lui Szántó Bertalan, mare comerciant. Dar, cel mai îndelungat mandat de președintă i-a revenit lui Neuberger Ilonka, căsătorită cu un om de afaceri în domeniul forestier, începând cu anul 1903.

Societatea avea la începuturile sale 250 de membre, în anul 1936, numărul acestora ridicându-se la 500. S-a dedicat în mod special înfăptuirii a două opere sociale importante: Căminul de zi, înființat în 1918 și Căminul de bătrâni. În semn de apreciere a muncii depuse pentru ridicarea celor două așezăminte, din 1925 acestea aveau să poarte numele președintei societății, Neuberger Ilonka. Dar, activitatea societății de femei nu s-a redus doar la îngrijirea copiilor și bătrânilor, o atenție specială fiind acordată săracilor. O formă de sprijin practică a fost oferirea de hrană caldă acestora, prin intermediul bucătăriilor populare. La începutul anului 1932, societatea a deschis pe strada Regele Ferdinand și un adăpost unde, cei în nevoie aveau posibilitatea de a se încălzi și de a servi o masă caldă. Apoi, dinspre societate au pornit și alte inițiative de ajutorare: pentru plata chiriilor, cu lemne de foc sau îmbrăcăminte. Resursele necesare erau asigurate, prin efortul comunității, din colecte, baluri caritabile, donații, taxa de membru al societății, bani adunați prin împărțirea unor cutii fiecărei familii de evrei, indiferent de statut social, în care, în fiecare vineri la aprinderea lumânărilor, familia trebuia să depună 2 lei.

În ce privește Căminul de zi, prima sa locație a fost o sală de curs a unei școli primare, pusă la dispoziție de comunitatea evreiască ortodoxă. În anul 1921, s-a mutat într-un spațiu propriu, într-o clădire de pe Bulevardul 21 decembrie 1989 de azi iar, din 1936, după decizia autorităților de expropriere a terenului și clădirii căminului, noua casă a celor două așezăminte avea să fie stabilită, din decembrie 1936, în strada Paris. Căminul s-a deschis oficial la 1 noiembrie 1921, cu 80 de copii înscriși. În același spațiu al Căminului de zi s-a deschis și Căminul de bătrâne unde, în 4 camere, erau adăpostite 12 femei. În ce privește copiii din Cămin, majoritatea erau nevoiași, îngrijiți aici pe timpul cât părinții erau la muncă, sau copii orfani ori ai căror părinți se aflau în imposibilitatea de a-i întreține. În anii 1939-1940, numărul lor a ajuns la 240-250. Erau primiți copii începând de la vârsta de 3 ani, care erau ocrotiți gratuit, școlarizați de la vârsta de 6 ani, iar după absolvirea claselor primare erau susținuți să învețe o meserie, fiind pregătiți pentru o viață independentă.

Societatea de Binefacere a Femeilor Izraelite se plia pe modelul activismului feminin evreiesc, desfășurat în strânsă colaborare cu instituțiile religioase evreiești, manifestându-se, în principal, în domeniul caritabil.

Bibliografie

1. Gidó Attila, *Două decenii. Evreii din Cluj în perioada interbelică*, Cluj-Napoca, Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale, 2014, p. 188.
2. Dr. Weinberger Mózes, *A Cluji Izraelita Jótékony Nőegylet (1895-1935)*, în „Zsidó naptár az 5696 bibliai és az 1935-36 polgári évre”, Oradea, Franklin Könyvnyomda, 1936.

DECEMBRIE

1 decembrie

Ziua Națională a României

2 decembrie

90 de ani de la nașterea poetului **Nicolae LABIȘ** (02.12.1935 - 22.12.1956)

75 de ani de la moartea compozitorului și pianistului **Dinu LIPATTI** (19.03.1917 – 02.12.1950)

3 decembrie

Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități

4 decembrie

130 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului **Octav DESSILA** (04.12.1895 – 29.07.1976)

150 de ani de la nașterea poetului german **Rainer Maria RILKE** (04.12.1875 – 29.12.1926) (René Karl Wilhelm Joseph Maria Rilke)

230 de ani de la nașterea istoricului și scriitorului scoțian **Thomas CARLYLE** (04.12.1795 – 04.02.1881)

55 de ani de la moartea dirijorului și pedagogului **Antonin CIOLAN**. Membru fondator, prim-dirijor și director al Filarmonicii de Stat din Cluj în anii 1955-1970 (01.12.1883 – 04.12.1970)

5 decembrie

Ziua Internațională a Voluntariatului pentru Dezvoltare Economică și Socială

155 de ani de la moartea scriitorului francez **Alexandre DUMAS** – tatăl (24.07.1802 – 05.12.1870)

8 decembrie

Ziua Constituției României

70 de ani de la adoptarea **Drapelului European** (08.12.1955)

Ionel VITOC - arhitect clujean. Președinte al Fundației Culturale „Carpatice” și fondator al revistei de cultură urbană *Orașul* - 85 de ani (08.12.1940)

160 de ani de la nașterea compozitorului finlandez **Jean SIBELIUS** (08.12.1865 – 20.09.1957)

9 decembrie

Ziua Internațională împotriva Corupției

10 decembrie

Ziua Internațională a Drepturilor Omului

115 ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Palatului Urania** (10.12.1910)

195 de ani de la nașterea poetei americane **Emily DICKINSON** (10.12.1830 – 16.05.1886)

13 decembrie

125 de ani de la nașterea compozitorului și dirijorului **Ionel PERLEA** (13.12.1900 – 30.07.1970)

14 decembrie

70 de ani de când România a devenit membră a Organizației Națiunilor Unite (O.N.U) (14.12.1955)

115 ani de la primul zbor experimental din lume al unui avion cu reacție, inventat și pilotat de **Henri Coandă** (14.12.1910)

16 decembrie

Ziua Solidarității Naționale împotriva Dictaturii

250 de ani de la nașterea romancierei engleze **Jane AUSTEN** (16.12.1775 – 18.07.1817)

255 de ani de la nașterea compozitorului german **Ludwig van BEETHOVEN** (16.12.1770 – 26.03.1827)

17 decembrie

40 de ani de la moartea criticului, istoricului literar și profesorului universitar clujean

Liviu RUSU (09.11.1901 – 17.12.1985)

18 decembrie

Ziua Internațională a Emigranților

Ziua Minorităților Naționale

20 decembrie

Ziua Internațională a Solidarității Umane

21 decembrie

15 ani de la inaugurarea, în clădirea sediului central al Bibliotecii Județene „Octavian Goga”, a sălilor de studiu și lectură (21.12.2010)

160 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Gheorghe BOGDAN-DUICĂ**. Membru al Academiei Române (1919) (21.12.1865 – 21.09.1934)

85 de ani de la moartea scriitorului american **Francis Scott FITZGERALD** (24.09.1896 – 21.12.1940)

22 decembrie

Ziua Libertății României

105 ani de la nașterea scriitorului, istoricului și publicistului **Eugen HOLBAN** (22.12.1920 – 09.06.2015)

130 de ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Hotelului New York** (22.12.1895)

25 decembrie

Sărbătoarea Nașterii Domnului Iisus Hristos. Crăciunul

27 decembrie

Ziua Națională a Actorului

28 decembrie

80 de ani de la moartea romancierului american **Theodore DREISER** (27.08.1871 - 28.12.1945)

29 decembrie

125 de ani de la nașterea chimistului, farmacistului și profesorului universitar clujean **Ion MANTA** (29.12.1900 – 19.12.1979)

30 decembrie

160 de ani de la nașterea scriitorului englez **Rudyard KIPLING** (30.12.1865 – 18.01.1936)

60 de ani de la deschiderea, pentru public, a expozițiilor **Muzeului de Artă** din Cluj în actualul sediu (clădirea Palatului Bánffy) (30.12.1965)

BjC

Biblioteca Județeană
Octavian Goga
Cluj

CONSILIUL JUDEȚEAN CLUJ

Biblioteca Județeană "Octavian Goga" Cluj

Calea Dorobanților nr. 104

400609, Cluj-Napoca

Telefon: +40 264 430323

E-mail: bjc@bjc.ro

www.bjc.ro